

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Müzik Eğitimi Bilim Dalı

**ŞELPE ÖĞRETİMİ İÇİN KULLANILAN METOT KİTAPLARININ,
SEMBOLLER VE İŞARETLER YÖNÜNDEN ANALİZİ**

Şafak CEYLAN

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2018

ŞELPE ÖĞRETİMİ İÇİN KULLANILAN METOT KİTAPLARININ, SEMBOLLER
VE İŞARETLER YÖNÜNDEN ANALİZİ

Şafak CEYLAN

Danışman

Doç. Dr. Hüseyin YÜKRÜK

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2018

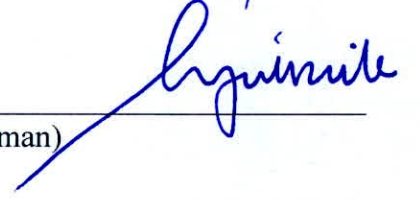
KABUL VE ONAY

Şafak Ceylan tarafından hazırlanan “ŞELPE ÖĞRETİMİ İÇİN KULLANILAN METOT KİTAPLARININ, SEMBOLLER VE İŞARETLER YÖNÜNDEN ANALİZİ” başlıklı bu çalışma, 14.09.2018.. Tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

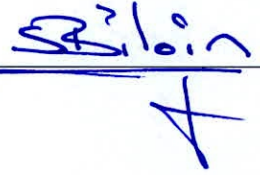
Doç. Dr. Serap YÜKRÜK (Başkan)

Doç. Dr. Hüseyin YÜKRÜK (Danışman)

Dr. Öğretim Üyesi Selçuk BİLGİN (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Fuat TANHAN

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi yerleşkesinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun..... ay süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

14.09.2018

TEŞEKKÜR

Araştırma süreci içerisinde her konuda sorularımı yanıtsız bırakmayan özellikle Ali Kazım AKDAĞ'A ve yine araştırma sürecinde bilgi ve birikimi ile yönlendiren Sinan AYYILDIZ'A, görüşme formlarındaki sorulara içtenlikle cevap veren Ozan BAYSAL, Halis IŞIK ve Aydın ÜNAL'A, çalışmaya ışık tutan Barış Güney hocama, araştırma sürecinde çevirilerde büyük katkısı olan hocam Mervan DEDE'YE, tez çalışmam süresince bilgisayara yönelik bilgi ve tecrübeleriyle yanımda olan Erdiç YILDIZ'A, ayrıca tezin düzenlemesi ve basıma kadar olan kısmına kadar ilgi ve alakalarını esirgemeyen Cesim ALADAĞ'a, araştırmamla gece gündüz yakından ilgilenen Siyar KÖKSAL'A, bilgileriyle araştırmaya büyük katkılar sağlayan Doç. Dr. Serap YÜKRÜK'E ve danışmanım Doç. Dr. Hüseyin YÜKRÜK'E, görüş ve önerileriyle araştırmamı destekleyen Dr. Öğr. Üyesi Selçuk BİLGİN hocama teşekkürlerimi sunuyorum.

Şelpe tekniğiyle ilgili yazmış ve yaratmış oldukları eserlerle bu tekniğe çalışmak isteyenlere ışık tutan çok değerli ustalarımız Arif SAĞ, Erdal ERZİNCAN ve Erol PARLAK'A sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Ülkemizde şelpe tekniğinin gelişimi ve tanıtımı konusunda bize yol gösteren büyük üstat Hasret GÜLTEKİN'İ saygıyla anıyorum...

ÖZET

CEYLAN, Şafak. *Şelpe Öğretimi İçin Kullanılan Metot Kitaplarının, Semboller Ve İşaretler Yönünden Analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Van, 2018.

Bu çalışmada, şelpe metotlarında kullanılan sembol, transkripsiyon, imge ve simgelerin karşılaştırılmalı analizi yapılmıştır. Seçilen şelpe metot kitaplarında kullanılmış olan sembol, transkripsiyon, imge ve simgelerin farklı olması probleminden yola çıkılarak, bu alanda Erol Parlak tarafından yazılmış olan “Bağlama Okulu Metot (Parmak Tekniği “şelpe” İçin Sistemik Kılavuz” metot kitabı ve Arif Sağ - Erdal Erzincan tarafından yazılmış olan “Bağlama Metodu” isimli metot kitapları karşılaştırılmıştır. Bu araştırmada, ilgili bağlama eğitimcilerinden görüşme formu aracılığıyla bu semboller ile ilgili görüşleri alınarak değerlendirilmiştir. Bu süreçler itibari ile bu araştırma bir yönü ile betimsel bir yönüyle de nitel araştırma grubunda yer almaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre, araştırmaya konu olan sembol, transkripsiyon, imge ve simge yönünden farklılıklar görülmüştür. Görüşme formlarının analizinde ise şelpe tekniğinde kullanılan metot kitaplarında sembol, transkripsiyon, imge ve simge yönünden ortak bir dil kullanılması gerektiği ve uygulamada büyük farklılıklar olduğu ve ortak bir dil kullanılmasının bağlama eğitimine daha çok katkı sağlayacağı sonuçlarına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Sembol, İmge, Transkripsiyon, Simge, Şelpe, Pençe, Bağlama, Bağlama Eğitimi.

ABSTRACT

CEYLAN, Şafak. *Analysis Of Method Books Used For Şelpe Teaching In Terms Of Symbols And Signs*. Master Thesis, Van, 2018.

In this study, symbols, transcriptions, images which are used in şelpe (tapping) methods have been analyzed comparatively. Based upon the problem of symbols, transcriptions and images used in chosen şelpe (tapping) method books, two method books written in this field have been compared. These books are ‘Bağlama School Method (Systematic Guide for Finger Technique “Şelpe”)’ written by Erol Parlak and ‘Bağlama Method’ written by Arif Sağ-Erdal Erzincan. Related bağlama instructors’ views have been asked about these symbols through interview forms. Considering these processes this study, is in descriptive research group from one aspect and in qualitative research group from the other.

According to the research results, some differences have been observed regarding symbols, transcriptions and images. During the analyze of interview forms it has been concluded that a common language should Systematic Guide for be used for symbols, transcriptions and images; besides, huge differences have been detected in practice. It has also been concluded that to use a mutual language will contribute to Bağlama Instruction more.

Key Words

symbol, transcription, image, claw, bağlama, bağlama education.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar DİZİNİ	vii
1. BÖLÜM GİRİŞ	1
1.1. Türk Halk Müziği	2
2. BÖLÜM GENEL BİLGİLER	5
2.1. Şelpe	5
2.2. Şelpe Çalma Teknikleri	6
2.2.1. Şelpede Sağ El Teknikleri.....	7
2.2.1.1. Bütün Tellere Vurma	7
2.2.1.2. Tel Çekme	7
2.2.1.3. Parmak Vurma.....	8
2.2.3. Sol El Tekniği.....	8
2.3. Şelpe Metotları	9
2.4. Problem	11
2.5. Araştırmanın Amacı	12
2.6. Araştırmanın Önemi	12
2.7. Sınırlılıklar	13
2.8. Tanımlar	13
3. BÖLÜM YÖNTEM	14
3.1. Araştırmanın Modeli	14
3.2. Veri toplama Aracı	14
3.3. Verilerin Analizi	15
4. BÖLÜM BULGULAR ve YORUMLAR	16
4.1. Birinci Alt Probleme Dair Bulgular ve Yorumlar	16
4.2. İkinci Alt Probleme Dair Bulgular ve Yorumlar	19
4.1.3. Üçüncü Alt Probleme Dair Bulgular ve Yorumlar.....	25

4.4. Dördüncü Alt Probleme Dair Bulgular ve Yorumlar	35
5.BÖLÜM SONUÇ VE ÖNERİLER.....	41
5.1. Sonuçlar	41
5.1.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	41
5.1.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar.....	44
5.1.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar.....	48
5.1.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar	49
5.2. Öneriler.....	53
Kaynakça.....	54

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Arif SAĞ ve Erdal ERZİNCAN tarafından yazılmış olan bağlama metodu isimli kitapta kullanılan semboller.....	17
Tablo 2. Erol PARLAK tarafından yazılmış olan bağlama okulu metot (Parmak Tekniği “Şelpe” için sistematik klavuz) isimli kitapta kullanılan semboller	21
Tablo 3. Her iki metot kitabında kullanılan sembollerin karşılaştırılması.....	29

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Sanat tarihi insanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahiptir. Sanatın en önemli dallarından biri olan müzik sanatının da insanoğlunun yeryüzünde var olması kadar eski bir geçmişe sahip olduğu düşünülmektedir. İnsanoğlu tarih boyunca, sanatın diğer elemanlarında olduğu gibi, müziği kendini ifade etmenin yollarından birisi olarak, bir ifade aracı olarak kullanmıştır. Günümüzde de müzik eserleri, onları ortaya koyanlar için bir ifade aracı, onları tüketenler için ise o ifadenin içine sığınabilme, içerdiği mesajla uzlaşabilme çabasıdır.

Müzik uğraşısı çalarak, söyleyerek, dinleyerek ya da tüm bunların üzerinde müziği tasarımıyla gerçekleştirilmektedir. Burada tasarımı yapmak teorik ve kuramsal birikim, çalmak ve söylemek ise teori temelinde psiko-motor disiplinli bir çalışma sistemi içerir. Burada ifade edilen disiplinli bir çalışma sistemi müzik eğitiminin en temel sorunlarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Müziğin en önemli boyutlarından biri olan çalgı eğitimi, “Algı öğretimi yoluyla bireylerin ve onların oluşturdukları toplulukların devinimsel, duyuşsal ve bilişsel davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişiklik oluşturma ya da onlara bu nitelikte yeni davranışlar kazandırma sürecidir” (Atalan, 1998).

Bilindiği gibi, müzik eğitimi “sanat eğitiminin”, çalgı eğitimi ise “müzik eğitiminin” temel boyutlarından birini oluşturmaktadır. Müzik eğitimi süreçlerinde çalgı çalma, şarkı söyleme alanının en önemli eğitim iş görüleridir. Kalkanoğlu’na (2007) göre; çalgı eğitiminin yapılmadığı durumlarda müzik eğitiminin önemli bir boyutu eksik kalacaktır. Çalgı eğitimi, öğrencilerde müzik duygusunun geliştirilmesine yardımcı olan bir boyut olarak ele alınabilir. Ancak bu durum genel müzik eğitiminde ve mesleki müzik eğitiminde farklı yol, yöntem ve içerikleri gerektirmektedir.

Ülkemizde yükseköğretim sürecinde mesleki müzik eğitimi veren birçok eğitim kurumu bulunmaktadır. Bu kurumların farklı işlevleri olduğu bilinmektedir. Batı ve Türk Müziği Konservatuarları, Eğitim Fakültelerine bağlı Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalları ve Güzel Sanatlar Fakülteleri Müzik Bölümleri yükseköğretim alanında müzik eğitimi veren kurumlardır.

Bu kurumlar, kuruluş amaçlarına göre farklı içerik ve program sistematığına sahiptir. Bu çerçevede, bazıları Türk müziği alanı, bazıları ise batı müziği alanında müzik eğitimi veren kurumlardır. Bunun yanı sıra hem Türk Müziği, hem de Batı Müziği alanında ortaklaşa içerik üzerinde eğitim veren kurumların mevcut olduğu da bilinmektedir. Buna örnek olarak eğitim fakültelerine bağlı Müzik Eğitimi Ana Bilim Dallarını gösterilebilir. Bu Ana Bilim Dallarında müzik eğitimcisinin sahip olması gereken bilgi ve birikim çerçevesinde, hem Türk müziği alanında hem de batı müziği alanında ders içerikleri olduğu görülmektedir.

1.1. Türk Halk Müziği

Türk Müziğinin, geleneksel anlamda, Türk Halk Müziği ve Klasik Türk (Sanat) Müziği olmak üzere iki türü vardır. Türler arasında farklılıklar ve benzerlikler görülmektedir. Geleneksel müzik türlerinden olan bu iki tür aynı toplumun ürünü olmakla beraber, farklı sınıflara hitap etmektedirler. Türk Halk Müziği, halkın içinden gelen, kırsal kökene sahip bir türdür. Türk Sanat Müziği ise, daha çok kentsel bir müzik türüdür. Her iki türün kendine özgü, bazı alanlarda ise ortak olan makam, usul, yöntem, teori ve teknikleri vardır.

Türk Halk Müziği bilindiği gibi Türk toplumunun geçmişten süregelen birikimleri üzerinde, Anadolu halkının beğeni süzgecinden geçerek, günümüze kadar gelmiş, halkın kendi varlık duygu ve düşüncelerini ifade ettiği geleneksel müziğimizdir. Başka bir deyişle, Türk Halk Müziği, halkın dertlerini, sevinçlerini, toplumsal olayları ifade ettikleri, halkın yaşam tarzını, kültürünü yansıtan bir müzik türü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çakar'a göre (2004; 41) Türk Halk Müziği; halkın yaşantısını, düşüncesini, duygularını, olaylarını, yaşadığı yörenin adet ve geleneklerinin etkisi ile kendine özgü özelliklerini ifade eder. Yöreyle ait sazlarla sözlenir, sözler ve beste halkın kendisinin yarattığı ortak yapıdır, anonimdir. Her yörenin kendine özgü tavır ve üslup özelliklerini taşıyan türküleri ve folklorik oyunları vardır. Ayrıca, Türk Müziğinin kendisine has telli, üflemeli ve yaylı çalgıları da mevcuttur.

Bağlama, Türk halk müzik kültürünün önemli bir çalgısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'nin her yöresinde farklı tavır ve icra şekillerine sahip olan bir çalgı olduğu bilinmektedir. Gerek mesleki müzik alanında, gerekse özenen müzik eğitimi alanında oldukça yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Mesleki müzik eğitimi alanında hem Türk Müziği Konservatuvarlarında, hem Müzik Eğitim Anabilim Dallarında hem de Güzel Sanatlar Fakültelerinde eğitimi verilen bu çalgının tezeneli ve tezenesiz olarak iki farklı icra türü mevcuttur. Tezenesiz çalgı şeklinin bir diğer adı da şelpe (pençe) veya el ile bağlama çalma tekniğidir.

Bağlama'nın atası olarak nitelendirilen kopuz yaklaşık 2000 yıllık bir geçmişe sahiptir. Deri göğüs ve bağırsak tellerden oluşan kopuz uzun ve doğal bir süreçten geçmiş ve bugün kullandığımız bağlama halini almıştır. Bağlama uluslararası çalgı sınıflandırma sistemine göre "uzun lutlar" sınıfına girmektedir. MÖ. 1680-1375 tarihlerinde, bağlama ve benzeri çalgıların Anadolu'da bulunan en eski örnekleri eski Hitit dönemine aittir. Frigler, Lidyalılar ve Urartularda da bu tür çalgıların kullanıldığı bilinmektedir (www.koeln-muzikokulu.de).

Anadolu'da kullanımı en yaygın olan çalgı bağlamadır. Anadolu'da, bağlama ailesi çalgıları çok çeşitlidir ve hemen her yörede kullanılır. Bağlama ailesinin sazları farklı yöntemlerle adlandırılır. Örneğin tel sayısına göre, boyutuna göre, çalındığı akorda, hatta çalındığı yere göre yapılan adlandırmalar vardır. Bağlama, Anadolu insanının kültürel birikimini, duygularını, düşüncelerini, yalın ve çarpıcı yönleriyle bünyesinde taşıyan, yansıtan temel bir halk sazıdır. Kökleri tarihin derinliklerine uzanan ve binlerce yıllık bir oluşum süresi geçiren bu saz, en önemli değişim ve gelişimini, çok

çeşitli, bir o kadar da zengin kültürlerin iç içe yoğrulduğu Anadolu'da sağlamıştır (Parlak 2000; 1).

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Şelpe

Şelpe kelimesinin karşılığı “el ile bağlama çalma”dır. Bu çalma biçimi, İslamiyet öncesinden kaynağını alarak günümüze kadar gelmiş, bağlamaya özgü bir ses çıkarma tekniği ve ifade biçimidir. Şelpe tekniği, bağlama'nın tellerine; parmaklarla tele vurma, teli çekme, pençe vurma gibi yöntemlerle ses elde etme tekniği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ten ile tel birlikteliğinin insanlık tarihinde çok köklü ve derin bir geçmişi vardır. İnsanoğlunun telin tınısını keşfetmesi ile başlayan ve binlerce yılı aşarak günümüze kadar uzanan bu dostluk, çok geniş bir coğrafyada çalınan birçok çalgının özgün çalış tekniği olarak varlığını sürdürmektedir (Parlak 2000: 107).

Parlak'a göre (2001; 9) Araştırmacıların, yaylı ve yaysız sazların atası olarak kabul ettikleri, çok geniş bir coğrafyada görülen kopuzun en önemli değişim ve gelişimi Anadolu da gerçekleşmiştir. Asya ve Anadolu müzik geleneğinin köklü bir uzantısı olarak varlığını sürdüren kopuz ve onun türevi olan bağlama, Anadolu topraklarının zengin kültürü içinde yoğrularak zamanla çok gelişkin bir yapıya ulaşmıştır. Bu yapının gelişimi; metal tele geçiş ve bağlama ebatlarının değişmesiyle farklı bir boyut kazanmıştır. El ile bağlama çalma geleneği Orta Asya'dan başlayarak Anadolu'ya kadar geniş bir coğrafya da görülmektedir.

El ile bağlama çalma geleneği zaman içerisinde farklı coğrafyalarda farklı isimlerle anılmıştır. Asya kökenli “çertme” kelimesinden geldiği, söyleyiş ve ağız değişikliğinden dolayı şelpe ismini aldığı bilinmektedir (Parlak 2001; 10). Parlak'a göre (2001: 109), Anadolu da tezenesiz saz çalma genellikle pençe, şelpe (şerpe) terimleriyle ifade edilmektedir. Pençe, Malatya (Arguvan), Kahramanmaraş (Elbistan), Gaziantep,

Şanlıurfa (Kıyas Köyü), Tunceli, Sivas, Tokat, Amasya gibi yörelerde el ile (Tezenesiz) saz çalmaya verilen addır.

Alevi toplumlarında bu terim, “tanrısal gücü simgeleyen, tutma, dokunma organı olan el”i ifade eder. “Pençe vurma” veya “pençe atma” deyimleri ise tırnakla çekerek saz çalma anlamındadır. Alevilerde “pençe düzeni” denilen bir saz akort şekli de vardır. Ayrıca bu toplumlarda kullanılmakta olan “Pençe-i Al-i aba” ile müzikal bir terim olan “pençe” arasında bağlantı olduğu görüşü de vardır (Parlak 2000; 110).

Parmakların tellere direk temasıyla ses elde etme tekniği olan şelpe geleneği farklı icra tekniklerine dayanmaktadır. Bu teknikler parmak vurup çekme, tel çekme (ayırma) ve bütün tellere parmakla vurma anlamına gelen pençe teknikleridir.

2.2. Şelpe Çalma Teknikleri

Şelpe tekniğinin yaygın olarak bağlama düzeninde kullanıldığı ayrıca bu düzen dışında özellikle teke yöresinde birçok akort düzeni olduğu bilinmektedir. Parmak vurma tekniği; Anadolu el ile bağlama çalma geleneği içerisinde yer alan teke bölgesi Yörük Türkmen kültürüne ait özgün bir ses çıkartma tekniğidir. Parmak vurma tekniği geleneksel olarak, bağlamada açık tellerin bir tam beşli tizindeki perdeye, genellikle işaret parmağı, bazen de orta parmakla vurup çekilmesini ifade eden bir ses çıkartma tekniğidir. Parmak vurma ve tel çekme olarak iki temel fonksiyonu içermektedir (Parlak 2001;11). Bu tekniği en etkin kullananlardan biri Muğla Fethiye’de yaşamış olan ve çalgısına “üç telli kopuz” (Ekici 1993) adını veren Ramazan Güngör’dür. Ayrıca Burdurlu Hamit Çine’de üç telli bağlama ile müzik yapan bir diğer isimdir. Hasret Gültekin de yöresinde el ile çalma tekniğini kullanarak dikkat çeken isimlerden birisi olmuştur. Bu icracılar dışında şelpe tekniğinin gelişmesinde ve yayılmasında usta icracı Arif Sağ, Erdal Erzincan ve Erol Parlak’ın katkılarının çok önemli bir yer tuttuğu düşünülmektedir.

2.2.1. Şelpede Sağ El Teknikleri

El ile tezenesiz çalma tekniğinin önemli boyutları, sesin üretilmesinde sağ ve sol elin kullanımınıdır. Sesin parmaklar ile teli çekerek, tele çarparak elde edildiği bu teknikte sağ el tekniğinin çok önemli işlevleri mevcuttur.

Şelpe tekniğinin üç temel elemanı bulunmaktadır. Bunlar:

1. Bütün tellere vurma,
2. Tel çekme
3. Parmak vurma teknikleridir.

Bunlar aşağıda kısaca anlatılmaya çalışılmıştır.

2.2.1.1. Bütün Tellere Vurma

Pençe ve şelpe tekniği olarak da adlandırılan bu teknik, sağ elin bütün parmaklarının aşağı veya yukarı yönlü olarak tellere vurulmasıdır.

Pençe tekniği; sağ el parmaklarının tellere bir bütün halde farklı biçimlerde vurulmasını ifade eden, göğüs ve sap üzeri olmak üzere iki pozisyonda uygulanan bir tekniktir (Parlak 2010; 30).

Sağ ve Erzincan'a göre (2009; 173) sağ el parmaklarıyla yapılan vuruş şekillerinden birisidir. Genellikle üç tele aynı anda vurularak uygulanan bu teknik, zaman zaman tek tel veya iki tel üzerinde de uygulanabilmektedir. Pençe vurma yönteminde yukardan aşağıya doğru yapılan vuruşlarda parmakların dış yönü, aşağıdan yukarıya doğru yapılan vuruşlarda parmakların iç yönü kullanılmaktadır.

2.2.1.2. Tel Çekme

Bağlamanın temel tekniklerinden biri olan tel çekme tekniği, parmakla teli çekerek ses elde etmeyi ifade eden bir çalma biçimidir. Tel çekme tekniği, sağ elin parmakları ile teli çekerek ses çıkarmayı ifade eder. Parmaklar ile bağlama çalmanın temel tekniklerinin bir diğeridir (Parlak 2009; 42). Tel çekme tekniğinde; ses çıkarma

yöntemi olarak sağ el parmaklarının sadece iç yönü kullanılır. Bu özelliği ile pençe vurma tekniğinden ayrılmaktadır (Sağ ve Erzincan 2009; 179).

Anadolu'da el ile bağlama çalma geleneğinin genelinde rastlanılan bu icra şekli, Doğu yörelerinde ve Teke yöresinde farklılıklar içermektedir (Parlak 2000; 172).

2.2.1.3. Parmak Vurma

Parmak vurma tekniği; bağlamada sağ elin parmakları ile perdeye vurulup çekilmesini ifade eden bir ses çıkarma tekniğidir. Parmaklarla çalmanın temel tekniklerinden biridir (Parlak 2010; 46).

Sağ el parmaklarının tıpkı sol el parmakları gibi klavye üzerinde kullanılması ve icra esnasında iki oktavın sık sık yer değiştirerek duyurulması bu tekniğin en önemli özelliklerindedir (Sağ ve Erzincan 2009; 185).

Parmak vurma tekniği, temelde vurma ve çekme olmak üzere iki işlevden oluşmaktadır. Buradaki çekme; sağ el fonksiyonlarındaki yukarı tel çekme tekniğinin sapta uygulanışından başka bir şey değildir. Tel çekme işlemi parmak vurma işleminin tamamlayıcısıdır. Bu nedenle parmak vurma tekniğini, parmak vurma ve tel çekme fonksiyonlarının oluşturduğu bir bütün olarak düşünmek yanlış değildir. Ancak, orijinal olan ve bu tekniğe gerçek karakterini kazandıran, tıpkı ezgi çalan sol elde olduğu gibi sağ el parmaklarının da perdeye vurularak ses çıkarmasıdır.

Parmak vurma tekniği; Anadolu el ile bağlama çalma geleneği içerisinde yer alan ve dünyada yalnızca Anadolu'nun Teke bölgesi Yörük Türkmen kültürüne ait özgün bir ses çıkarma tekniğidir. Şelpe ve tel çekme teknikleri gibi köklü bir tarihe sahip değildir (Parlak 2000; 175).

2.2.2. Sol El Tekniği

Tezene ile bağlama çalma tekniğinde sol el, ilgili perdeye belirtilen parmakla basarak, notanın seslendirilmesini sağlama fonksiyonuna sahiptir. Bunun yanı sıra el ile bağlama çalma tekniğinde sol elde de teli çekme, tele vurma gibi çeşitli işlevlerde bulunmaktadır.

El ile bağlama çalma geleneğinde sol elin şelpe, tel çekme ve parmak vurma tekniklerine göre değişik fonksiyonları da vardır. Sol elin teknik özelliklerini de belirleyen ve çok çeşitli olan bu fonksiyonlardan bazıları, genel bağlama çalışına ait olup, birçoğu ise yalnızca el ile çalışma özgüdür (Parlak 2000; 177).

El ile bağlama çalmada sol el fonksiyonları yönünden üç olgu göze çarpmaktadır. Bunlardan birincisi, sağ elin her darbına karşılık bir sese basılması, ikincisi ise sağ el ile hiçbir darp yapılmadan sol el ile vurup çekerek bir veya birkaç ses çıkarılması, üçüncüsü ise iki işlevin iç içe kullanılmasıdır (Parlak 2000; 177).

Sağ elin her darbına karşılık sol el ile bir sese basılması, sağ el tel çekme ve parmak vurma tekniklerini kapsamaktadır. Tel çekmede ve parmak vurmada sağ el ile yapılan her çekmeye karşı, sol ile yalnızca bir sese basılması şeklinde kullanılan bu uygulama, özellikle geniş ifadelerde karşımıza çıkmaktadır (Parlak 200;177-178).

Türk müziğinde geleneksel öğretim yöntemi olan usta-çırak ilişkisini öne çıkaran “meşk” yönteminde olduğu gibi, Şelpe icrasında da usta çırak ilişkisine dayalı bir aktarım olduğu bilinmektedir. Fakat değişen ve gelişen eğitim sisteminde, öğretim yöntemlerinin sistematikleşmesi çalgı eğitimini ve ona bağlı olarak bağlama eğitimini ve bağlamaya has bir icra tekniği olan şelpe’yi de etkilemiştir. Bu bağlamda şelpe’nin öğretimi için bir metot ihtiyacı doğmuş ve tekniğin öğretiminin daha sistematik bir hal aldığı görülmüştür.

2.3. Şelpe Metotları

Birçok icra tekniğine sahip olan bağlama çalgısının tarihsel süreç içerisindeki gelişiminde el ile bağlama çalma tekniğinin çok önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Bu tekniğin, yüzyıllar öncesinden günümüze geldiği görülmektedir.

Anadolu da usta – çırak (meşk) yöntemiyle çalgı eğitiminin verildiği zaman içerisinde yeni eğitim yöntemlerinin ortaya çıkmasıyla, şelpe tekniğinin öğretimine yönelik bir takım metot kitaplarının hazırlandığı görülmektedir. Şelpe tekniğinde yer alan hareketlerin (çekme – çarpma, pençe, parmak vurma ve tel çekme) bu metot kitaplarında bir takım sembollerle gösterilmesi fikri geliştirilmiştir.

Mevcut metot kitapları incelendiğinde bu kitaplar da eserlerin çalımına yönelik sembollerin standart olmadığı görülmektedir. Bundan kaynaklı olarak metotlar arasında farklı sembollerin kullanıldığı bunun da bir sembol karmaşasına neden olduğu düşünülebilir.

Şu anda piyasada mevcut şelpe metodu kitaplarına bakıldığında bunların Erol Parlak ve Arif Sağ – Erdal Erzincan tarafından yazılmış kitaplar olduğu görülmektedir. Erol Parlak tarafından yazılan ve Kültür Bakanlığı tarafından 2000 yılında yayınlanan “Türkiye’de El İle (Şelpe) Bağlama Çalma Geleneği ve Çalış Teknikleri” kitabı, şelpe tekniğinin metotlaşması anlamındaki ilk örneklerdendir. 2001 yılında yine Erol Parlak tarafından yazılan “Elle İle Bağlama Çalma Şelpe Tekniği Metodu I” isimli kitapla metot oluşturma çalışmaları devam etmiştir. Erol Parlak’ın bu kitabında, şelpe tekniğinin sağ ve sol el hareketlerine yönelik sembolik ifadeler vardır. Erol Parlak bunu “El ile bağlama çalma tekniğinde kullanılan temel transkripsiyon işaretleri” olarak ifade etmiştir.

Parlak (2001; 16) bu konuyla ilgili olarak; “El ile bağlama çalma tekniğinin nota üzerinde gösterimi için tarafımdan oldukça kapsamlı bir çalışma yapılmıştır. Böylece, yaklaşık beş yılsonunda dutar, dombra, keman ve gitar için yazılan çeşitli metotlar incelenerek tamamen bağlama bünyesine uygun nitelikte uygun bir gösterim sistemi ve transkripsiyon işaretleri geliştirilmiş, bu doğrultuda da öncelikle dünyada kullanılan ve bilinen işaretlerin tercih edilmesi esası benimsenmiştir. Bunun yanında, gereken

noktalarda da belli bir mantığa oturan yeni işaretler üretme anlayışına gidilmiştir” demiştir.

Erol Parlak’ın yazdığı “El İle Bağlama Çalma Şelpe Tekniği Metodu I” kitabı dışında, bu kitabın devamı niteliğinde olan ve 2005 yılında “El İle Bağlama Çalma Şelpe Tekniği Metodu II” kitabı yayınlanmıştır. Birinci kitabın başlangıç düzeyi olduğu düşünüldüğünde, ikinci kitabın şelpe tekniğini geliştirmeye yönelik bir kitap olduğu görülmektedir. Yine Erol Parlak tarafından yazılan “Parmak Tekniği (Şelpe) İçin Sistemik Kılavuz Cilt 1” kitabı 2010 yılında yayınlanmıştır.

Arif Sağ ve Erdal Erzincan tarafından yazılan ve 2009 yılında basılan, birinci bölümü tezeneli çalma yönelik, ikinci bölüm ise tezenesiz çalma yönelik olarak hazırlanmış “Bağlama Metodu” isimli kitapta şelpe tekniğine yönelik sembollerin, Parlak’ın hazırladığı kitaptaki sembollerden farklı olduğu görülmüştür.

Sağ ve Erzincan’ın kitabında “metodik imgeler” olarak adlandırılan bu kısım, Parlak’ın kitabında “transkripsiyon” olarak farklı biçimde adlandırılmış ve farklı sembollerle gösterilmiştir.

2006 yılında Mehmet Saçan tarafından yazılmış olan “Kısa Saplı Bağlama (Çöğür) Metodu / Bağlama Düzeninde Pozisyonlar ve Şelpe Tekniği” isimli kitap yayınlanmıştır. Kitapta şelpe’ye yönelik eserler bulunmasına rağmen, şelpe tekniğine ait sembolere rastlanılmamıştır.

Muzaffer Özdemir tarafından yazılan “Bağlama’dan Ta’ya Şelpe” isimli kitapta şelpe’ye yönelik simge, transkripsiyon, sembol ve imge bulunamadığı gibi kitapta hiçbir eser de görülmemiştir.

2.4. Problem

Bütün bu yaklaşımlar çerçevesinde araştırmanın problem cümlesi “Şelpe öğretimi için kullanılan metot kitaplarının, semboller ve işaretler yönünden farklılıkları

nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Bu problem temelinde aşağıdaki alt problemlerin cevapları aranacaktır.

1) Arif Sağ ve Erdal Erzincan tarafından yazılmış olan “Bağlama Metodu” isimli kitapta şelpe tekniğine yönelik kullanılan simgeler, semboller ve transkripsiyonlar nelerdir?

2) Erol Parlak tarafından yazılmış olan “Bağlama Saz Okulu Metot (Parmak Tekniği “Şelpe” İçin Sistemik Kılavuz)” isimli kitapta şelpe tekniğine yönelik kullanılan simgeler, semboller ve transkripsiyonlar nelerdir?

3) Her iki metot arasındaki sembol, işaret, transkripsiyon ve imgeler açısından nasıl farklar vardır?

4) Şelpe tekniğini öğreten bağlama eğitimcilerinin, şelpe tekniğinin öğretimi için yazılmış olan kitaplardaki sembol, işaret, transkripsiyon ve imgelere yönelik görüşleri nelerdir?

2.5. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, şelpe tekniğinin öğretimi için yazılmış metot kitaplarının imgeler, simgeler, semboller, transkripsiyon ve işaretler yönünden incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Anadolu bağlama çalma geleneğinde yer alan şelpe çalım tekniklerinin eğitim sürecinde ve semboller sistematığında ortak bir dile ulaşılmasına katkı sağlamak bu çalışmanın temel amacıdır. Ayrıca bu araştırmanın, bu konuda bundan sonra yazılacak olan kitap ve çalışmalar için bir kılavuz kaynak oluşturacağı düşünülmektedir.

2.6. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, şelpe tekniğinin öğretiminde kullanılan metot kitaplarında yer alan sembol, simge, imge ve transkripsiyon işaretlerinin karşılaştırılması ve farklılıkların

ortaya konması amacına yönelik olarak hazırlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde, bu araştırmanın, bu eğitim alanında ortak bir dil oluşmasına katkı sağlaması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda bu çalışmanın, bağlama ve şelpe eğitimine katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

2.7. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Arif Sağ ve Erdal Erzincan tarafından yazılmış olan “Bağlama Metodu” kitabı ve Erol Parlak tarafından yazılmış olan “Bağlama saz okulu metot (parmak tekniği “şelpe” için sistematik kılavuz)” kitabı ve ayrıca bu konuda eğitim yapan beş alan eğitimcisinin görüşleri ile sınırlandırılmıştır.

2.8. Tanımlar

İmge: İnsan bilincinden bağımsız olarak var olan nesnelere/nesnel gerçeklerin zihnimize yansısıdır (Ayhan 2012;4)

Transkripsiyon: Çeşitli bilim dallarında farklı anlamlara gelen Transkripsiyon kelimesi müziği, tüm yapısını koruyarak başka bir çalgıya başka bir ortama uyarlama anlamına gelmektedir. Ayrıca bu çalışmada el ile bağlama çalma tekniğinde kullanılan işaretleri ifade etmektedir.

Sembol: En temel anlamı ile bir simge yoluyla bir kavramın uzlaşım sal olarak betimlenmesidir.

Simge: Bir düşünceyi, soyut bir kavramı belirten somut nesne ya da im, işaret.

İşaret: Bir varlığı, bir durumu anlatmak için kullanılan şekillerdir

Metot: Yöntem

3.BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, metot inceleme yönü ile betimsel, İlgili eğitimcilerden görüş alınması itibari ile de nitel bir çalışmadır.

3.2 Veri toplama Aracı

Araştırmada, şelpe tekniği ismini taşıyan dört metot kitabı seçilmiş ancak bu kitapların ikisinde şelpe tekniğine değinilmediği görülmüştür.

Araştırmada, şelpe tekniğinde kullanılan sembollerin kullanıldığı 2 metot kitabı seçilmiştir. Bunlar, Arif Sağ ve Erdal Erzincan tarafında hazırlanmış olan “Bağlama Metodu” kitabı ve Erol Parlak tarafından hazırlanmış olan “Bağlama Saz Okulu Metot (Parmak Tekniği “şelpe” için sistematik kılavuz)” kitaplarıdır.

Bu kitapların seçilme nedeni ise şudur: Araştırmanın verilerinin elde edilebilmesi için şelpe tekniğine yönelik yazılmış olan metot kitapları incelenmiş ve inceleme neticesinde kitapların çoğunda şelpe tekniğine yönelik sembollerin olmadığı görülmüştür. Yukarıda adı geçen metotlarda sembol, imge ve transkripsiyon kullanıldığı için veri toplama aracı olarak değerlendirilmişlerdir.

Ayrıca araştırmanın bir diğer boyutunu bağlama eğitimcilerinin şelpe tekniğinde kullanılan sembollerin, şelpe eğitimi sürecinde kullanılabilirliği ile ilgili görüşleri oluşturmaktadır. Şelpe tekniği ile ilgili çalışmaları olan bağlama eğitimcileri araştırmanın bir diğer veri toplama grubunu oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Analizi

Bu Araştırmada, Arif Sağ ve Erdal Erzincan'ın "Bağlama Metodu" kitabı ile Erol Parlak'ın "Bağlama Saz Okulu Metot (Parmak Tekniği "Şelpe" İçin Sistemik Kılavuz)" isimli kitapları incelenmiş, kitaplarda yer alan semboller, transkripsiyonlar ve ingeler karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma neticesinde teknik ve icraya yönelik semboller karşılaştırmalı olarak tablolaştırılmıştır.

Görüşme formu aracılığıyla konuyla ilgilenen bağlama eğitimcilerinden görüşler alınarak, sonuç ve öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

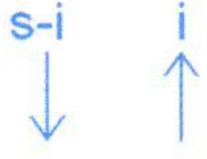
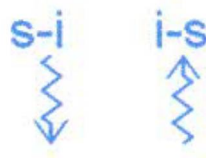
4. BÖLÜM

BULGULAR ve YORUMLAR

4.1. Birinci Alt Probleme Dair Bulgular ve Yorumlar

“Arif Sağ ve Erdal Erzincan tarafından yazılmış olan “Bağlama Metodu” isimli kitapta şelpe tekniğine yönelik kullanılan simgeler, semboller ve transkripsiyonlar nelerdir?” alt problemine dair bulgular ve yorumlar aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 1 Arif SAĞ ve Erdal ERZİNCAN Bağlama Metodu isimli kitapta kullanılan simgeler

İşaret	Anlamı
① ② ③	Teller: Tel numaraları 1 (alt tel), 2 (orta tel), 3 (üst tel) olarak numaralandırılmıştır.
<i>1p - 14p</i>	Pozisyonlar: sol elin klavye (sap) üzerindeki konumunu belirlemek için 14 adet pozisyon tespit edilmiştir.
	Parmak imgeleri: sol el parmakları rakamlarla, sağ el parmakları ise harflerle belirtilmiştir. Sol el ile ilgili imgeler kırmızı, sağ el ile ilgili imgeler ise mavi renklerle gösterilmiştir.
<i>kp</i>	Kapama imgesi: Sağ elin tabanı ile alt eşğin üzeri hafifçe kapatılarak sesin matlaşması sağlanır.
<i>st</i>	Susturma imgesi: Boşta kalan sol el parmaklarını tellerin üzerine değdirerek sesin uzamasını durdurmayı ifade eder.
	Pençe vuruşu: ok üzerinde belirtilmiş olan sağ el parmaklarıyla ok yönünde yapılan vuruşu ifade eder. Pençe vuruşunun ikiden daha fazla parmak ile uygulandığı durum, baştaki ve sondaki parmak sembollerinin arasına konulan (-) imgesi ile ifade edilmiştir. Örneğin: s-i, i-a gibi
	Tarama pençe: ok üzerinde belirtilmiş olan sağ el parmaklarıyla ok yönünde yapılan taramalı pençe vuruşunu ifade eder.

	<p>Sıyirtma pençe: ok yönünde belirtilen sağ el parmakları ile (parmakların birbirini çok hızlı bir şekilde takip etmesiyle) yapılan vuruş tekniğini ifade eder.</p>
	<p>Pençe trili: belirtilen sağ el parmaklarıyla yapılan tril hareketini ifade eder.</p>
<p>Vurma Çekme 1 Çekme 2</p> 	<p>Vurma çekme (sağ el): Vurma: sağ el parmaklarıyla klavye üzerinde gösterilen sesin çıktığı perdeye vurarak ses elde etmeyi ifade eder. Çekme 1: bir önceki sesin üzerindeki parmağı çekerek ses elde etmeyi ifade eder. Çekme 2: bir önceki sestem bağımsız olarak belirtilen parmakla teli çekerek ses elde etmeyi ifade eder.</p>
<p>p - i - m - a - s</p>	<p>Tel çekme: portenin üst kısmında belirtilen sağ el parmakları ile teli çekerek ses çıkarmayı ifade eder.</p>
<p>x.</p>	<p>Fiske vurma: Sağ el parmaklarının tırnak yönüyle belirtilen ses ile birlikte göğüs sesini de duyurma amacıyla yapılan vuruşu ifade eder.</p>
	<p>Uzatma imgesi: bir perdeye basıldıktan sonra elde edilen sesin belirtilen değer kadar uzatılması gerektiğini ifade eder. Üç sıra biçiminde belirtilen kesik ve düz çizgiler; yukarıdan aşağıya doğru 3., 2., ve 1. teldeki sesleri ifade etmek için kullanılacaktır. Buradaki düz çizgi ya da çizgiler de uzayan sesin hangi telde olduğuna açıklık getirecektir.</p>
	<p>Vurma: Üzerine geldiği sesin, tezene kullanmadan parmakla vurarak elde edileceğini ifade eder. Çekme 1: Belirtilen sesin üzerinde basılı olan parmağımızı çekerek ikinci sesi elde etmeyi ifade eder. Çekme 2: Bir önceki sestem bağımsız olarak belirtilen parmakla teli çekerek ses elde etmeyi ifade etmektedir.</p>

Arif Sağ ve Erdal Erzincan tarafından yazılmış olan “Bağlama Metodu” isimli kitapta;

1. Tel numaraları yuvarlak içinde yer alan sayılarla ifade edilmiştir. Sırasıyla 1 alt tel, 2 orta tel, 3 üst teli ifade etmektedir.

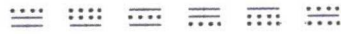
2. Bağlama da kullanılan 14 pozisyon “p” harfi ile ifade edilmiştir. Ayrıca pozisyonların sayılarla desteklendiği tespit edilmiştir. *1p - 14p* Şeklinde gösterildiği görülmüştür.
3. Parmak numaraları avuç içi yüzümüze bakacak şekilde sol el sayılarla sağ el ise harflerle ifade edilmiştir. Sol el başparmak 5, işaret parmağı 1, orta parmak 2, yüzük parmağı 3, serçe parmak ise 4 olarak sembolize edilmiştir. Harflerle sembolize edilen sağ elde ise “s” serçe parmağı, “a” yüzük parmağı, “m” orta parmağı, “i” işaret parmağı, “p” ise başparmağı ifade etmektedir.
4. Eşiği kapatarak sesin matlaşmasını sağlamak “kapama” ve boş telin tınlamasını engellemek ise “susturma” olarak ifade edilmiştir. *kp* Kapama hareketini, *st* susturma hareketini ifade ettiği görülmüştür.
5. Tele sağ el ile pençe atma hareketinde, hareketin yönü aşağı – yukarı ok yönü ile belirtilmiş ve sağ elde hangi parmak ya da parmaklar tarafından yapılacağı ok’un üstünde parmağı simgeleyen harf veya harflerle ile gösterilmiştir.
6. Tarama pençe sembolü zikzaklı ok şeklinde ifade edilmiş ve hangi parmaklarla hareketin yapılacağı sağ el parmak imgeleriyle ifade edilmiştir. Ayrıca okun yönü ile vuruşun hangi yöne doğru yapılacağı gösterilmiştir.
7. Sıyirtma pençe hareketi vuruş yönü üst üste ya da alt alta gelen üç okun birleşmesiyle oluşturulmuş olan bir sembol ile ifade edilmiştir. Tıpkı pençe atma ve tarama hareketlerinde olduğu gibi hareketin hangi parmak veya parmaklarla yapılacağı sağ el imgeleriyle ifade edilmiştir.
8. Pençe trili batı müziğinde ki mordant sembolüne benzer bir sembolle gösterilmiş olup hareketin hangi parmak veya parmaklarla yapılacağı, işaretin yanına konulan sağ el parmak imgeleriyle gösterilmiştir.

9. Vurma işareti içi koyu üçgen işaretiyle ifade edilmiştir. Vurma işareti aşağı doğru üçgen şeklinde ifade edilirken çekme 1 ve çekme 2 hareketleri yukarı doğru üçgen şeklinde ifade edildiği tespit edilmiştir. Bunun dışında çekme 2 hareketinin altında hareketin hangi parmakla yapılacağı belirtilmiştir.

10. Tel çekme hareketi sağ el parmak işaretleriyle ifade edildiği tespit edilmiştir.

11. Fiske vurma "X." İşareti ile gösterilmiştir.

12. Uzatma imgesinde; üç tane yatay çizgi ve noktalar kullanılmış ve her yatay çizginin bir teli sembolize ettiği görülmüştür. Sembolde yer alan çizgi veya çizgiler uzaması gereken seslerin tellerini sembolize etmektedir.

Sembollerine baktığımızda ilk sembolde alt ve orta telin seslerinin uzaması, üst telin seslerinin ise kapatılması gerektiğini ifade etmektedir.

13. Sembolü tele sol el ile vurmaya simgelerken, sembolü çekme

hareketini simgelemektedir.

Sembolü ise tele önceki sestem bağımsız olarak çekme hareketinin hangi parmakla yapılacağını simgelemektedir. Örnekte tele 3. Parmakla çekme hareketinin yapılacağı gösterilmektedir.

14. Sağ el ile ilgili semboller mavi, sol el ile ilgili semboller pembe renkte gösterilmiştir.

4.2. İkinci Alt Probleme Dair Bulgular ve Yorumlar

“Erol Parlak tarafından yazılmış olan isimli kitapta şelpe tekniğine yönelik kullanılan simgeler, semboller ve transkripsiyonlar nelerdir?” alt problemine dair bulgular ve yorumlar aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 2: Erol PARLAK tarafından yazılan *Bağlama (Saz) Okulu Metod (Parmak Tekniği”Şelpe” için Sistemik Klavuz)* için kullanılan yöntemler

İşaret	Anlamı
0	Açık tel (sol el parmakları ile basmadan teli tınlatma)
①	1 (Alt) tel
②	2 (Orta) tel
③	3 (Üst) Tel
①	Sol el pozisyon belirteci (Pozisyon; sol el birinci/işaret parmağının bulunduğu yere göre belirlenir). Bağlamanın en pest / birinci perdesinden başlayıp kromatik olarak birbirini takip eden perdelerin her biri ayrı pozisyonudur. Bu belirlemede çeyrek sesleri oluşturan perdeler uygulama dışındadır. Örneğin; işaret parmağı birinci perde üzerinde ise, sol el birinci pozisyon durumundadır. İşaret parmağı üçüncü perde üzerinde ise sol el üçüncü değil, ikinci pozisyon durumundadır, çünkü ikinci perde bir çeyrek sestir. Bunun gibi çeyrek sesler atlanıp yalnızca kromatik sesler esas alınarak pozisyonlar belirlenir.
1	Sol el işaret parmağı
2	Sol el orta parmağı
3	Sol el yüzük parmağı
4	Sol el serçe parmağı
5	Sol el başparmak

	Sağ el pozisyon belirteci (Göğüs üzeri)
	Sağ el pozisyon belirteci (sap üzeri)
	Sağ el pozisyon belirteci (Orta eşiğin üzerine bastırarak ve sesi kısarak çalma/kapalı)
	Sağ el pozisyon belirteci (Orta eşiğin arkasına dayayarak çalma)
	Sol veya sağ el ile teli tutarak tınlamayı durdurma
	Sol el ile parmak vurma
	Sol el ile tel çekme
	Sağ el işaret parmağı ile vurma
	Sağ el orta parmağı ile vurma
	Sağ el yüzük parmağı ile vurma
	Sağ el serçe parmağı ile vurma
	Sağ el başparmağı ile vurma
	Sağ el işaret parmağı ile tel çekme
	Sağ el orta parmağı ile tel çekme

	Sağ el yüzük parmağı ile tel çekme
	Sağ el serçe parmağı ile tel çekme
	Sağ el başparmağı ile tel çekme
	Sağ elin dört parmağı (işaret, orta, yüzük ve serçe) ile tellere aşağı yönde bütün halinde vuruş
	Sağ elin dört parmağı (işaret, orta, yüzük ve serçe) ile tellere yukarı yönde bütün halinde vuruş
	Sağ el işaret parmağı ile tellere aşağı yukarı bütün halinde vuruş
	Sağ el orta parmağı ile tellere aşağı yukarı bütün halinde vuruş
	Sağ el yüzük parmağı ile tellere aşağı yukarı bütün halinde vuruş
	Sağ el serçe parmağı ile tellere aşağı yukarı bütün halinde vuruş
	Sağ el başparmağı ile tellere aşağı yukarı bütün halinde vuruş
	Telleri peş peşe tarama
	Sağ el serçe parmağından başlayarak sırasıyla serçe, yüzük, orta ve işaret parmakları ile bütün tellere aşağı taramalı vuruş
	Sağ el işaret, orta, yüzük ve serçe parmakları ile bütün tellere aşağı taramalı vuruş
	Sağ el işaret parmağı ile aşağı yukarı taramalı vuruş
	Sağ el orta parmağı ile aşağı yukarı taramalı vuruş

	Sağ el yüzük parmağı ile aşağı yukarı taramalı vuruş
	Sağ el serçe parmağı ile aşağı yukarı taramalı vuruş
	Sağ el başparmağı ile aşağı yukarı taramalı vuruş
	Tele değmeden yapılan sağ el hareketi
	Sol veya sağ el parmakları ile aşağı veya yukarı tel gerdirme (Bending)
	Sol veya sağ el parmakları ile aşağı yukarı çoklu tel gerdirme/Vibrato (Bending)
	Sağ el orta, yüzük veya serçe parmağın ucu ya da içi ile göğse darp vurma
	Sağ el parmakları ile fiske (darp vurma)
	Sağ el parmakları veya elin iç kısmı ile tellere aşağı yukarı sürtme

Erol Parlak tarafından yazılmış olan “Bağlama Okulu Metot (Parmak Tekniği “Şelpe” İçin Sistematik Kılavuz” isimli kitapta;

1. Açık tel (Boş Tel) 0 rakamı ile gösterilmiş olup diğer teller yuvarlak içerisinde olacak şekilde 1 alt tel, 2 orta tel, 3 üst tel olarak ifade edilmiştir.
2. Pozisyonlar tıpkı tel numaraları gibi yuvarlak içerisinde roma rakamlarıyla sembolize edilmiştir.
3. Sol el parmakları nümerik şekilde ifade edilmiş olup; 1 işaret parmak, 2 orta parmak, 3 yüzük parmak, 4 serçe parmak, 5 başparmağı göstermektedir.

4. ∇ Sembolü sol el ile vurma hareketini ifade etmektedir. $\wedge$ Sembolü sol el ile çekme hareketini ifade etmektedir.

5. Sağ el açısından bakıldığında sağ el parmak numaralarının harflerle sembolize edildiği; İşaret parmağının “i” sembolüyle, orta parmağın “o” sembolüyle, yüzük parmağın “y” sembolüyle, serçe parmağın “s” sembolüyle, başparmağın “b” sembolüyle ifade edildiği görülmüştür. Bu duruma istinaden vurma hareketini

ifade eden ∇ sembolü ile çekme hareketini ifade eden $\wedge$ sembolünün içerisinde parmak ifadelerinin yer aldığı ve hareketin o parmak ile yapılacağını

gösteren işaretlere rastlanmıştır. Örneğin ∇ işareti işaret parmağı ile tele

vurma hareketinin yapılacağını gösterirken $\wedge$ işareti işaret parmağı ile teli çekme hareketinin yapılacağını göstermektedir.

6. $\sqcap$ İşareti tele aşağı yönde; işaret, orta, serçe ve yüzük parmakları ile bütün

halde vurulacağını gösterirken, $\sqcup$ tersi yönde olan bu işaret aynı hareketin yukarı doğru yapılacağını ifade etmektedir.

7. Aşağı veya yukarı yönde vuruş işaretlerinin detaylandırıldığı görülmüştür.

Örneğin $\sqcap$ $\sqcup$ sembolünü incelediğimizde şeklin sağ ucunda bir çentiğin olduğu ve o çentiğin hareketin ne yönde ve hangi parmakla yapıldığını ifade ettiği görülmüştür. Örnekte yer alan sembolün sağ el işaret parmağı ile

yapılacağı ifade edildiği gibi, $\sqcap$ $\sqcup$ sembolü aynı hareketin orta parmak ile yapılacağını göstermektedir.

8. Tarama hareketini ifade eden bu sembol, sağ el hareket yönünü gösteren sembolle birleştirilmiştir. Sembolü sağ el serçe parmağından başlayarak sırasıyla serçe, yüzük, orta ve işaret parmakları ile bütün tellere aşağı taramalı vuruş yapmayı ifade ederken, sembol ise, aynı hareketin işaret, orta, yüzük ve serçe parmaklarıyla bütün tellere aşağı yönde taramalı vuruş yapılacağını ifade etmektedir.
9. Tel gerdirme hareketlerine yer verildiği de görülmüş; Sembolü teli, sağ veya sol el parmakları ile aşağı veya yukarı yönde gerdirme olarak ifade edilmiştir. Aynı zamanda Sembolünün ise birden fazla teli gerdirmeyi ifade ettiği tespit edilmiştir.
10. Sembolü sağ el orta, yüzük veya serçe parmağıyla göğse darp vurma hareketini sembolize ederken, sembolü sağ elin tüm parmaklarının fiske (darp vurma) hareketinde kullanılması gerektiği sembolize etmektedir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme Dair Bulgular ve Yorumlar

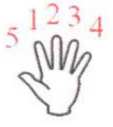
“He iki metot arasındaki sembol, işaret, transkripsiyon ve imgeler açısından nasıl farklar vardır?” alt problemine dair bulgular ve yorumlar aşağıda belirtilmiştir.

Bir sonraki sayfada Erol Parlak tarafından yazılmış olan kitap ile Arif Sağ ve Erdal Erzincan tarafından yazılmış olan Bağlama Metodu kitaplarında yer alan şelpe

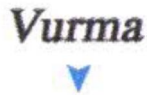

teknikine yönelik semboller karşılaştırmalı olarak verilmiş, daha sonra simgelerin hangi kitapta nasıl işlendiğine yönelik tespitler anlatılmaya çalışılmıştır.

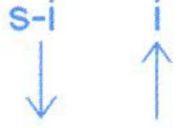

Tablo 3 Her iki metot kitaplarında kullanılan sembollerin karşılaştırılması

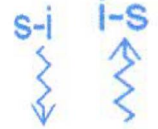
Erol PARLAK	İşaretler	Anlamı	Arif SAĞ & Erdal ERZİNCAN	İşaretler	Anlamı	Fark ve Ortak Noktalar	
	0	Açık tel (sol el parmakları ile basmadan tınlama)					E.P.'da vardır; A.S. & E.E.'de yoktur.
	①	1 (Alt) tel		① ② ③	Teller: Tel numaraları 1 (alt tel), 2 (orta tel), 3 (üst tel) olarak numaralandırılmıştır.	Aynıdır	
	②	2 (Orta) tel		① ② ③	Teller: Tel numaraları 1 (alt tel), 2 (orta tel), 3 (üst tel) olarak numaralandırılmıştır.	Aynıdır	
	③	3 (Üst) Tel		① ② ③	Teller: Tel numaraları 1 (alt tel), 2 (orta tel), 3 (üst tel) olarak numaralandırılmıştır.	Aynıdır	
	①	Sol el pozisyon belirteci (Pozisyon; sol el birinci/işaret parmağının bulunduğu yere göre belirlenir). Bağlamanın en pest/birinci perdesinden başlayıp kromatik olarak birbirini takip eden perdelerin her biri ayrı pozisyonudur. Bu belirlemede çeyrek sesleri oluşturan perdeler uygulama dışındadır. Örneğin; işaret parmağı birinci perde üzerinde ise, sol el birinci pozisyon durumundadır. İşaret parmağı üçüncü parmak üzerinde ise sol el üçüncü değil, ikinci pozisyon durumundadır, çünkü ikinci perde bir çeyrek sestir. Bunun gibi çeyrek sesler atlanıp yalnızca kromatik sesler esas alınarak pozisyonlar belirlenir.		<i>1p - 14p</i>	Pozisyonlar: sol elin klavye (sap) üzerindeki konumunu belirlemek için 14 adet pozisyon tespit edilmiştir.	Pozisyon belirleyici işaretler farklıdır.	
	1	Sol el işaret parmağı			Parmak imgeleri: sol el parmakları rakamlarla, sağ el parmakları ise harflerle belirtilmiştir. Sol el ile ilgili imgeler kırmızı, sağ elle ilgili imgeler ise mavi renklerle gösterilmiştir.	Aynıdır	

	2	Sol el orta parmağı			Parmak imgeleri: sol el parmakları rakamlarla, sağ el parmakları ise harflerle belirtilmiştir. Sol el ile ilgili imgeler kırmızı, sağ elle ilgili imgeler ise mavi renklerle gösterilmiştir.	Aynıdır	
Erol PARLAK	3	Sol el yüzük parmağı	Arif SAĞ & Erdal ERZİNCAN		Parmak imgeleri: sol el parmakları rakamlarla, sağ el parmakları ise harflerle belirtilmiştir. Sol el ile ilgili imgeler kırmızı, sağ elle ilgili imgeler ise mavi renklerle gösterilmiştir.	Aynıdır	
	4	Sol el serçe parmağı			Parmak imgeleri: sol el parmakları rakamlarla, sağ el parmakları ise harflerle belirtilmiştir. Sol el ile ilgili imgeler kırmızı, sağ elle ilgili imgeler ise mavi renklerle gösterilmiştir.	Aynıdır	
	5	Sol el başparmak			Parmak imgeleri: sol el parmakları rakamlarla, sağ el parmakları ise harflerle belirtilmiştir. Sol el ile ilgili imgeler kırmızı, sağ elle ilgili imgeler ise mavi renklerle gösterilmiştir.	Aynıdır	
	©	Sağ el pozisyon belirteci (Göğüs üzeri)					YOKTUR
	©	Sağ el pozisyon belirteci (sap üzeri)					YOKTUR

		Sağ el pozisyon belirteci (Orta eşiğin üzerine bastırarak ve sesi kısarak çalma/kapalı)			Kapama imgesi: Sağ elin tabanı ile alt eşiğin üzeri hafifçe kapatılarak sesin matlaşması sağlanır.	Pozisyon belirleyici işaretler farklıdır.	
		Sağ el pozisyon belirteci (Orta eşiğin arkasına dayayarak çalma)					YOKTUR
		Sol veya sağ el ile teli tutarak tınlamayı durdurma			Susturma imgesi: Boşta kalan sol el parmaklarını tellerin üzerine değdirerek sesin uzamasını durdurmayı ifade eder.	Belirleyici işaretler farklıdır.	
		Sol el ile parmak vurma			Vurma: Üzerine geldiği sesin, tezene kullanmadan parmakla vurarak elde edileceğini ifade eder.	Aynıdır.	
		Sol el ile tel çekme			Çekme 1: Belirtilen sesin üzerinde basılı olan parmağımızı çekerek ikinci sesi elde etmeyi ifade eder	Aynıdır.	
Eroi PARLAK			Arif SAĞ & Erdal ERZİNCAN		Çekme 2: Bir önceki sestem bağımsız olarak belirtilen parmakla teli çekerek ses elde etmeyi ifade eder.	Çekme alternatif kullanılmış.	
		Sağ el işaret parmağı ile vurma			Vurma: sağ el parmaklarıyla klavye üzerindeki sesin çıktığı perdeye vurarak ses elde etmeyi ifade eder.	A.S. & E.E. pimas kullanılmış, E.P. ise ioysb parmak isimleri kullanmıştır. İşaretler farklıdır.	
		Sağ el orta parmağı ile vurma					
		Sağ el yüzük parmağı ile vurma					

		Sağ el serçe parmağı ile vurma				
		Sağ el başparmağı ile vurma				
		Sağ el işaret parmağı ile tel çekme		Çekme 1 	Çekme 1: Bir önceki sesin üzerindeki parmağı çekerek ses elde etmeyi ifade eder.	A.S. & E.E. pimas kullanılmış, E.P. ise ioysb parmak isimleri kullanmıştır. İşaretler farklıdır.
		Sağ el orta parmağı ile tel çekme		Çekme 2 	Çekme 2: Bir önceki sestem bağımsız olarak belirtilen parmakla teli çekerek ses elde etmeyi ifade eder.	A.S. & E.E. pimas kullanılmış, E.P. ise ioysb parmak isimleri kullanmıştır. İşaretler farklıdır.
		Sağ el yüzük parmağı ile tel çekme				
		Sağ el serçe parmağı ile tel çekme				
EroI PARLAK		Sağ el başparmağı ile tel çekme	Arif SAĞ & Erdal ERZİNCAN			
		Sağ elin dört parmağı (işaret, orta, yüzük ve serçe) ile tellere aşağı yönde bütün halinde vuruş			Pençe vuruşu: ok üzerinde belirtilmiş olan sağ el parmaklarıyla ok yönünde yapılan vuruşu ifade eder. Pençe vuruşunun ikiden daha fazla parmak ile uygulandığı durum, baştaki ve sondaki parmak sembollerinin arasına	Belirleyici işaretler farklıdır.

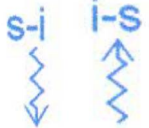

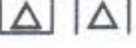
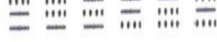
					konulan (-) imgesi ile ifade edilmiştir. Örneğin: s-i, i-a gibi	
		Sağ elin dört parmağı (işaret, orta, yüzük ve serçe) ile tellere yukarı yönde bütün halinde vuruş				
		Sağ el işaret parmağı ile tellere aşağı yukarı bütün halinde vuruş				
		Sağ el orta parmağı ile tellere aşağı yukarı bütün halinde vuruş				
		Sağ el yüzük parmağı ile tellere aşağı yukarı bütün halinde vuruş				
		Sağ el serçe parmağı ile tellere aşağı yukarı bütün halinde vuruş				
		Sağ el başparmağı ile tellere aşağı yukarı bütün halinde vuruş				
		Telleri peş peşe tarama			Pençe trili: belirtilen sağ el parmaklarıyla yapılan tril hareketini ifade eder.	Belirleyici işaretler farklıdır.
		Sağ el serçe parmağından başlayarak sırasıyla serçe, yüzük, orta ve işaret parmakları ile bütün tellere aşağı taramalı vuruş			Tarama pençe: ok üzerinde belirtilmiş olan sağ el parmaklarıyla ok yönünde yapılan taramalı pençe vuruşunu ifade eder.	Belirleyici işaretler farklıdır.

Eroi PARLAK

	Sağ el işaret, orta, yüzük ve serçe parmakları ile bütün tellere aşağı taramalı vuruş
	Sağ el işaret parmağı ile aşağı yukarı taramaları vuruş
	Sağ el orta parmağı ile aşağı yukarı taramalı vuruş
	Sağ el yüzük parmağı ile aşağı yukarı taramalı vuruş
	Sağ el serçe parmağı ile aşağı yukarı taramalı vuruş
	Sağ el başparmağı ile aşağı yukarı taramalı vuruş
	Tele değmeden yapılan sağ el hareketi
	Sol veya sağ el parmakları ile aşağı veya yukarı tel gerdirme (Bending)
	Sol veya sağ el parmakları ile aşağı yukarı çoklu tel gerdirme/Vibrato (Bending)

Arif SAĞ & Erdal ERZİNCAN

	Tarama pençe: ok üzerinde belirtilmiş olan sağ el parmaklarıyla ok yönünde yapılan taramalı pençe vuruşunu ifade eder.	Belirleyici işaretler farklıdır.
	Sıyirtma pençe: ok yönünde belirtilen sağ el parmakları ile (parmakların birbirini çok hızlı bir şekilde takip etmesiyle) yapılan vuruş tekniğini ifade eder.	

		Sağ el orta, yüzük veya serçe parmağın ucu ya da içi ile göğse darp vurma				
		Sağ el parmakları ile fiske (darp vurma)			Fiske vurma: Sağ el parmaklarının tırnak yönüyle belirtilen ses ile birlikte göğüs sesini de duyurma amacıyla yapılan vuruşu ifade eder.	Belirleyici işaretler farklıdır.
Erol PARLAK		Sağ el parmakları veya elin iç kısmı ile tellere aşağı yukarı sürme	Arif SAĞ & Erdal ERZİNCAN			
					Uzatma imgesi: bir perdeye basıldıktan sonra elde edilen sesin belirtilen değer kadar uzatılması gerektiğini ifade eder. Üç sıra biçiminde belirtilen kesik ve düz çizgiler; yukarıdan aşağıya doğru 3., 2., ve 1. teldeki sesleri ifade etmek için kullanılacaktır. Buradaki düz çizgi ya da çizgiler de uzayan sesin hangi telde olduğuna açıklık getirecektir.	

Kısaltmalar : E.P. : Erol PARLAK ; A.S.: Arif SAĞ E.E.: Erdal ERZİNCAN

1. Tel numaraları açısından bakıldığında iki metot kitabında da tel numaralarının aynı olduğu tespit edilmiştir.
2. İki metot kitabında da pozisyon aynı fakat pozisyon belirteçlerinin farklı olduğu görülmektedir.
3. İki metot kitabında da sol el parmak numaraları aynı olup farklı imgelerle ifade edildiği görülmüştür. Sağ el açısından baktığımızda, iki kitapta farklı şekilde belirtildiği görülmektedir. Erol Parlak'ın metodunda "i" işaret parmağı, "o" orta parmağı, "y" yüzük parmağı, "s" serçe parmağı, "b" başparmağı simgelerken; Arif Sağ ve Erdal Erzincan'ın Bağlama metodunda "i" işaret parmağı, "m" orta parmağı, "a" yüzük parmağı, "s" serçe parmağı, "p" işaretinin ise başparmağı belirttiği görülmüştür.
4. Sağ el pozisyon belirteçleri açısından baktığımızda; Erol Parlak'ın bağlama metodunda göğüs üzerinde çalma, sap üzerinde çalma ve eşik altında çalma belirteçleri detaylı şekilde gösterilirken, Arif Sağ ve Erdal Erzincan'ın bağlama metodunda bu belirteçlerin olmadığı görülmektedir.
5. Sesi kapatma veya matlaştırma ve tınlayan sesi durdurmaya yönelik semboller iki kitapta da mevcut olup, işaretler iki kitapta da farklı simgelenmiştir.
6. Sol el ile parmak vurma ve tel çekme hareketlerinin iki metotta da aynı sembollerle ifade edildiği görülmüştür. Fakat bunun yanında, Erol Parlak'ın kitabında sağ elde yapılacak olan vurma ve çekme hareketlerinin hangi parmakla yapılması gerektiği de sembollerle gösterilmiştir.
7. Pençe hareketlerinin iki kitapta da farklı sembolize edildiği görülmektedir. Pençe hareketinin nasıl veya hangi parmakla yapılacağı Erol Parlak'ın kitabında sembollerle ifade edilirken, Arif Sağ ve Erdal Erzincan'ın kitabında hareketin üzerine konulmuş olan sağ el parmak sembolleriyle belirtildiği görülmüştür.

8. Tele değmeden yapılan sağ el hareketi, tel gerdirme, çoklu tel gerdirme, Sağ el orta, yüzük veya serçe parmağın ucu ya da içi ile göğse darp vurma hareketleri Erol Parlak'ın kitabında çeşitli sembollerle ifade edilirken, Arif Sağ ve Erdal Erzincan'ın kitabında sembol karşılıklarının olmadığı görülmüştür.
9. Fiske vurma ya da diğer tabiriyle darp vurma hareketinin iki kitapta da farklı sembollerle gösterildiği görülmüştür.
10. Sağ el parmakları veya elin iç kısmı ile tellere aşağı yukarı sürtme hareketinin Erol Parlak'ın kitabında sembol karşılığının bulunmasına karşın, Arif Sağ ve Erdal Erzincan'ın kitabında bu hareketle ilgili bir sembolün bulunmadığı tespit edilmiştir.
11. Bir perdeye basıldıktan sonra elde edilen sesin belirtilen değer kadar uzatılması gerektiğini ifade eden uzatma simgesinin; Arif Sağ ve Erdal Erzincan'ın kitabında sembolize edildiği fakat Erol Parlağın kitabında bu harekete yönelik bir sembolün olmadığı görülmüştür.

4.4. Dördüncü Alt Probleme Dair Bulgular ve Yorumlar

“Şelpe tekniğini öğreten bağlama eğitimcilerinin, şelpe tekniğinin öğretimi için yazılmış olan kitaplardaki sembol, işaret, transkripsiyon ve imgelere yönelik görüşleri nelerdir?” alt problemine dair bulgular ve yorumlar aşağıdaki gibidir. Bu bölümde katılımcıların cevapları aynen alıntılanmıştır.

Soru 1. Arif Sağ, Erdal Erzincan Bağlama Metodu ve Erol Parlak Şelpe Tekniği Metot kitaplarını derslerinizde kullanıyor musunuz?

K-1. Erol Parlak'ın çalışması ağırlıklı olmak üzere her iki kitaptan da faydalanıyorum.

K-2. İki kitaptan da faydalanmaktayım.

K-3. Kısmen kullanıyorum

K-4. İki kitabı da gerektiğinde kullanıyorum

K-5. Her iki metot kitabını da kullanıyorum

Soru 2. Arif Sağ ve Erdal Erzincan Bağlama Metodu ve Erol Parlak Şelpe Tekniği Metodu kitaplarını kullanmıyorsanız, kullanmakta olduğunuz şelpe tekniğine yönelik metot kitaplarını belirtir misiniz?

K- 5. Müfredatımda iki metot da yer alan egzersizlerin dışında metotlardan bulunmayan egzersiz ve eserler mevcut. Bundan farklı olarak çeşitli eserlerden ve kitaplardan da faydalanıyorum.

K-1, K-2, K-3, K-4 bu kitaplar dışında başka metot kitapları kullanmadıklarını beyan etmişlerdir.

Soru 3. Arif Sağ, Erdal Erzincan Bağlama Metodu ve Erol Parlak Şelpe Tekniği Metodu içerisinde kullanılan imge, transkripsiyon (sembol)'lerin öğretim açısından faydalı olduğunu düşünüyor musunuz?

K-1. Her iki kitapta da uygulamaya dönük başarılı çalışmalar olduğu gibi katılmadığım konuların da varlığını belirtmek isterim.

K-2. Faydalı bulduğunu ifade etmiştir.

K-3. Şelpe metotlarının içerisinde kullanılan sembol ve imgelerin öğretim açısından faydalı olduğunu düşünüyorum.

K-4. Faydalı bulduğunu ifade etmiştir.

K-5. Evet, her iki metottaki işaret sistemi gayet açık, anlaşılır ve öğretime uygundur.

Soru 4. Bu metotların mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda uygulanabilir olduğunu düşünüyor musunuz?

K-1. Erol Parlak'ın çalışmasını daha sistematik ve eğitim öğretim materyali olma konusunda daha iyi buluyorum. Arif Sağ ve Erdal Erzincan'ın hazırladığı bağlama metodu sadece tezenesiz çalış tekniğine öğretime dönük bir çalışma değil. Bu sebeple çalgı eğitimde kullanılması gereken hazırlayıcı etüt ve alıştırma çalışmalarının yeterli düzeyde

olmadığını düşünüyorum. Bir ekolün tanıtımı öğretimi amacıyla yaygın eğitim kurumlarına daha uygun bir çalışma olduğu kanaatindeyim.

K-2. Uygulanabilir olduğunu düşünüyorum.

K-3. Uygulanabilir olduğunu düşünüyorum fakat aynı teknik için belirtilen sembollerin metoda göre farklı simgelenmesini eğitim açısından doğru bulmuyorum.

K-4. Uygulanabilir olduğunu düşünüyorum.

K-5. Her iki metot kitabı da farklı anlayışlarla oluşturulmuş metotlar. Her iki metot kitabından da faydalanmak mümkün. Ancak Erol Parlak'ın metodu şelpe tekniğine yoğunlaşan daha sistematik ve pedagojik bir metot çalışması. Özellikle üç dilli olan 2010 baskısında bütün teknikler detaylıca anlatılmış. Arif Sağ ve Erdal Erzincan'a ait olan metot çalışması daha çok mızrap eğitimi öncelleyen bir anlayışla yazılmış metotta yer alan şelpe tekniğine yönelik eserlerin öncesinde öğrenciyi yeteri kadar eserlere hazırlayacak egzersiz ve yazılı uyarı yapılmamış.

Soru 5. Bu metotlarda kullanılan sembollerin eğitimin açıklık ilkesine uygun olduğunu düşünüyor musunuz?

K-1. Kullanılan sembollerin ne anlama geldiği ve nasıl uygulanması gerektiğine dair yeterli bilginin verilmesi durumunda bu konunun sorun teşkil etmeyeceğini düşünüyorum.

K-2. Eğitimin açıklık ilkesine uygun olduğunu düşünüyorum.

K-3. Eğitimin açıklık ilkesine uygun olduğunu düşünüyorum.

K-4. Eğitimin açıklık ilkesine uygun olduğunu düşünüyorum.

K-5. Sembollerini gayet anlaşılır buluyorum.

Soru 6. Uygulamada hangi metodu daha anlaşılabilir buluyorsunuz?

K-1. Her iki çalışmanın da uygulamaya dönük zor olan yanları var. Kitabın öğretim sistematğinde hatalar olduğunu düşünmeme rağmen tezenesiz çalış tekniğini özel

olarak ele alıp detaylı bir şekilde çalıştırması sebebiyle Erol Parlağın çalışmasını daha anlaşılır buluyorum.

K-2. Arif Sağ ve Erdal Erzincan Bağlama metodunu daha anlaşılır buluyorum.

K-3. Arif Sağ ve Erdal Erzincan Bağlama metodunu daha anlaşılır buluyorum.

K-4. Her iki metodun anlaşılabilirlik anlamında farklı hususlarda birbirinden üstün olduğu yönler var. Bir metot transkripsiyon işaretlerinde daha net ve anlaşılırken, diğer metot kullanılan notasyon bakımından daha anlaşılır.

K-5. Her iki metodu da anlaşılır buluyorum. Arif Sağ ve Erdal Erzincan'ın metodu daha sade tasarlanmış. Çoksesli çalım yerine tek sesli anlayışla notalar yazılmış. Ancak şelpe ile ilgili egzersiz sayısının az olması nedeniyle tek başına şelpe eğitiminde yetersiz kalacağını düşündürüyor.

Soru 7. İki metot kitabında da kullanılan simgelerin anlaşılabilir (kolay) olduğunu düşünüyor musunuz?

K-1. Gerekli açıklamaların yapılması ve uygulamasının nasıl olduğunun açıklanması durumunda bu konunun çok önemli olduğunu düşünmüyorum. Hangi işaret sistemi kullanılırsa kullanılsın ezberlenmesi ve uygulamaya aktararak refleks haline dönüştürülmesi gerekir.

K-2. Anlaşılabilir olduğunu düşünmüyorum.

K-3. Arif Sağ ve Erdal Erzincan bağlama metodunu daha anlaşılır buluyorum.

K-4. İki metot kitabını anlaşılır buluyorum. Fakat tek bir dil, tek bir yöntem olmalı. Fark olacaksa bile arada bir uçurum olmamalı.

K-5. Simge olarak her iki metodun da kolay anlaşılabilirliğini düşünüyorum. Notasyon olarak Arif Sağ ve Erdal Erzincan'ın metodu tek sesli anlayışla yazıldığı için daha kolay anlaşılabilir. Ancak ileri seviye öğrenciler için çoksesli ifadeleri karşılamakta yetersiz olacağını düşünüyorum.

Soru 8. Öğrencileriniz simge konusunda anlama/karıştırma sorunu yaşıyor mu?

K-1. Böyle bir sorunla karşılaşmadım. Fakat anlama ve tanıma ile ilgili değil ama işaretlerin konumlandığı yerlerin her iki kitapta da farklılık göstermesi sebebiyle öğrenciler kimi zaman bu konuda zorluk yaşayabilmektedir.

K-2. Zor eserlerde sorun yaşanıyor.

K-3. Zaman zaman sorun yaşanıyor.

K-4. Yukarıda bahsettiğim sorunlardan dolayı zaman zaman yaşanıyor.

K-5. Öğrencilere simgelerle ilgili yazılı sınavlar yapıyorum. Başlangıçta karıştıranlar oluyor ancak ilerledikçe (yazılı sınav gerginliğiyle) işaretleri çözümlüyorlar.

Soru 9. Sizin buradaki işaretler yerine daha anlaşılır olduğunu düşündüğünüz önerileriniz var mı?

K-1. Bana göre en önemli konu ortaklaşma ve aynı işaret/sembol/imge dilini kullanmaktır. Müzik dünyamız özellikle bağlama camiası için lider karakterlerin bu konuya odaklanmasını daha doğru bir tavır olduğunu düşünüyorum. Kültür üst üste birikerek ve birbirini tamamlayarak gelişir. Her icracının kendisine göre bir dil geliştirip daha önce yapılmış çalışmalarını dikkate almayarak sadece kendi yarattığı sistematığı kullanma ısrarından uzak durması gerekir. Bu eğitim öğretimin sağlıklı yürütülmesi ve bahsi geçen müzik yazısının sağlıklı bir yapıya kavuşması adına faydadan çok zarar getir diye düşünüyorum. Uzun yıllar birlikte çalışan bu iki değerli üstadın aynı konuda yaptıkları çalışmalarda hiçbir ortak nokta olmaması dikkat çekicidir. Uygulama yaygın olarak kullanılan bu iki materyali kullanan nesiller birbirine benzemeyen iki farklı dil ile çalgı öğrenmektedir. Eğitim yoluyla hızla yaygınlaşan bu durumu çalgı eğitimi bakımından yeni problemlere sebep olacak bir gelişme olarak görüyorum. Uygulamada çalgı eğitimcilerinin yapması gereken şey çok gerekli olmadıkça farklı işaret dili oluşturmamaları olmalıdır. Diğer türlü çözmek zorunda kalacağımız yeni sorunların karşımıza çıkacağı aşındır.

K-2. Öyle bir önerim yok.

K-3. Bu alanda eğitim veren hocaların geri dönüşler doğrultusunda varsa eksikleri yine bu alanda akademik çalışmalar yapan hocalarla paylaşması gerektiğini düşünüyorum.

K-4. Bu işaretlerle beraber kullanılabilir, yeni ama var olan sistemle uyumlu önerimi (Şelpe de eşikleme / armoni yöntemleri ile alakalı) doktora çalışması dâhilinde 2019 yılında yayımlanacak tezimde sunacağım.

K-5. Benim doktora tezimde işlediğim icra esnasında sağ ve sol elin tam olarak nerede olduğunu belirten, parmakların perdeye göre dağılımını ve elin oluşturduğu şekli kalıp olarak sembolize eden bir sistem var. Ancak daha anlaşılır olduğunu iddia edemem. Daha anlaşılır bir notasyon yaratmak yerine daha az sembol kullanarak sade bir notasyon oluşturmayı hedefliyorum. Öğretimde karşılaştığım bir gerçek bir konu çok basit şekilde anlatıldıkça öğrencinin beklentisinin hep bu yönde geliştiği, karmaşık şeylerden kaçındıklarıdır. Bu nedenle özellikle onların düşünerek zorunda kaldıkları durumların onları geliştirdiğine inanıyorum. Bunun müzikte en açık şekilde kullanılabilir alan da notasyon ve sembolizasyon işaretleridir.

5. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

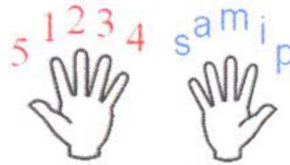
5.1.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

“Arif Sağ ve Erdal Erzincan tarafından yazılmış olan “Bağlama Metodu” isimli kitapta şelpe tekniğine yönelik kullanılan simgeler, semboller ve transkripsiyonlar nelerdir?” alt problemine dair sonuçlar şu şekildedir;

1. Kitapta tel numaraları üst tel 3, orta tel 2, alt tel 1 şeklinde gösterilmiştir.

2. Parmak imgeleri sol el başparmak 5, işaret parmağı 1, orta parmak 2, yüzük parmağı 3, serçe parmak 4 olarak ifade edilmiştir. Sağ el imgelere ise başparmak “p”, işaret parmağı “i”, orta parmak “m”, yüzük parmağı “a”, serçe parmak “s” şeklinde ifade edilmiştir.

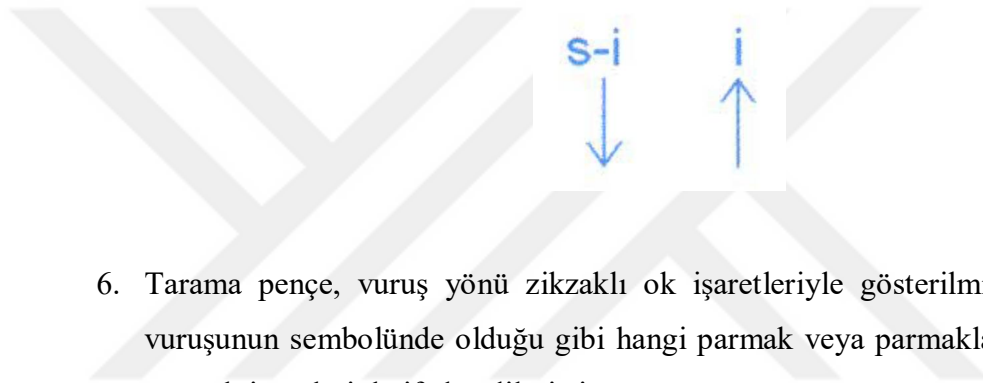
3. Sol el klavye üzerindeki konumunu belirlemek için 14 adet pozisyon belirlenmiş olduğu ve pozisyonların “p” harfiyle ifade edildiği görülmüştür.

1p - 14p

4. Sağ elde alt eşiğin üzeri kapatılarak yapılan ve sesin matlaşmasını sağlayan kapama hareketi “kp” şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca sol elde uzayan sesin kesilmesi için boşta kalan parmakların tellerin üzerine değdirilerek sesin uzamasının durdurulması “st” sembolü ile ifade edilmiştir.

kp   *st*

5. Pençe vuruşlarında, vuruş yönü ok işaretleriyle gösterilmiş olup, hangi parmak veya parmaklarla yapılacağı ok işaretlerinin üzerinde gösterilen parmak imgeleriyle ifade edilmiştir.

6. Tarama pençe, vuruş yönü zikzaklı ok işaretleriyle gösterilmiş olup, pençe vuruşunun sembolünde olduğu gibi hangi parmak veya parmaklarla vurulacağı parmak imgeleriyle ifade edilmiştir.

s-i   *i-s*

7. Sıyirtma pençe, vuruş yönü üst üste veya alt alta gelen 3 okun birleşimi olan bir sembolle ifade edilmiştir. Pençe vuruşunun sembolünde olduğu gibi hangi parmak veya parmaklarla vurulacağı parmak imgeleriyle ifade edilmiştir.

s-i   *sa*

8. Pençe trili, batı müziğinde kullanılan yukarı mordent sembolüne benzer bir sembolle ifade edilmiş, sağ elin hangi parmak veya parmaklarıyla vurulacağı işaretin yanına konulan parmak imgeleriyle ifade edildiği görülmüştür.

p m sp m i-a m

9. Vurma işareti, aşağı yönde üçgen işareti ile ifade edilmiştir. Bu sembol notanın üstünde gösterilmiş olup, hareketin hangi parmakla vurulacağı ise notanın altında belirtilmiştir. Çekme işareti, çekme 1 ve çekme 2 olarak iki'ye ayrılmıştır. Çekme 1, bir önceki sesin üzerindeki parmağı çekerek elde etmeyi ifade ederken Çekme 2 ise bir önceki sestem bağımsız olarak belirtilen parmakla teli çekerek ses elde etmeyi ifade etmektedir. Yukarı yönde üçgen işareti ile ifade edilen çekme hareketinin hangi parmakla yapılacağı sembolün altında yer alan parmak imgesiyle ifade edilmiştir.

Vurma Çekme 1 Çekme 2
 ▼ ▲ ▲
 m

10. Tel çekme hareketlerinin sağ el parmak imgeleriyle ifade edildiği görülmüştür.

p - i - m - a - s

11. Fiske vurma hareketinin, çarpı işareti ve yanında nokta işareti ile ifade edildiği tespit edilmiştir.

x.

12. Uzatma simgesi, üst üste çizgi ve noktalarla ifade edildiği görülmüştür. Her çizgi ve nokta bağlamada ki telleri ve tel grubunu temsil etmektedir. Çizgiler

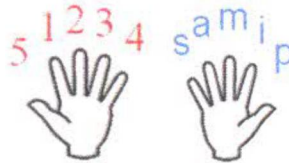
yukarıdan aşağı doğru 3, 2, 1 numaralı teldeki sesleri ifade etmek için kullanılmaktadır. Buradaki düz çizgi ve çizgiler uzayan sesin hangi tel olduğunu göstermektedir.

13. Sol el parmak vurma hareketi, aşağı yönde bakan ve üst çizgisi olmayan üçgen sembolüyle ifade edilmiştir. Ayrıca sol el parmak çekme hareketi, Çekme 1 ve Çekme 2 hareketleriyle gruplandırılmıştır. Çekme 1 Belirtilen sesin üzerinde basılı olan parmağımızı çekerek ikinci sesi elde etmeyi ifade ederken; Çekme 2 bir önceki sestem bağımsız olarak belirtilen parmakla teli çekerek ses elde etmeyi ifade etmektedir. Çekme hareketi, vurma hareketinin tersi yönde olan işaretle ifade edilmiş olup hareketin hangi parmakla yapılacağı sol el parmak numaralarıyla ifade edilmiştir.

14. Kitapta sol el ile ilgili olan tüm semboller pembe renkte, sağ el ile ilgili tüm semboller mavi renkte gösterildiği görülmüştür.

5.1.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

“Erol Parlak tarafından yazılmış olan “Bağlama Saz Okulu Metot (Parmak Tekniği “Şelpe” İçin Sistemik Kılavuz)” isimli kitapta şelpe tekniğine yönelik kullanılan simgeler, semboller ve transkripsiyonlar nelerdir?” alt problemine dair sonuçlar şu şekildedir;

1. Kitapta tel numaraları 0 açık tel olmak üzere 1 alt tel, 2 orta tel, 3 üst tel olarak gösterilmiştir.

2. Pozisyon numaraları yuvarlak içerisinde roma rakamlarıyla gösterilmektedir

3. Sağ el parmak sembollerinin, parmak isimlerinin baş harfleriyle ifade edildiği, “i” işaret parmağı, “o” orta parmağı, “y” yüzük parmağı, “s” serçe parmağı ve “b” başparmağı temsil ettiği görülmüştür.
4. Sol el parmak numaraları 1 işaret parmağı, 2 orta parmak, 3 yüzük parmağı, 4 serçe parmak, 5 başparmak olarak ifade edilmiştir.
5. Sağ el pozisyon belirteçleri yuvarlak içersinde G, S, E ve EA harfleriyle gösterilmiş olup, G harfi göğüs üzeri, S harfi sap üzeri, E harfi ise orta eşiğin üzerinde çalınacağını, EA ise orta eşiğin arkasına sağ elin tabanını dayayarak çalmayı ifade etmektedir.

6. Kare sembolü, sol veya sağ el ile teli tutarak tınlayan sesin durdurulacağını ifade ettiği görülmüştür.

7. Sol elde parmak vurma hareketinin, V sembolü ile ifade edildiği görülmüştür. Aynı şekilde ters V sembolünün ise sol elde tel çekme hareketini ifade ettiği görülmüştür.

8. Sağ elde parmak vurmanın V sembolü ile ifade edildiği, sol el parmak vurma sembolünden farklı olarak sağ elde hangi parmakla bu hareketin yapılacağıın sembolün içerisinde yer alan parmak simgesiyle gösterildiği görülmüştür. Ters V sembolünün ise sağ elde tel çekmeyi ifade ettiği, sol el tel çekme sembolünden farklı olarak sağ elde hangi parmakla bu hareketin yapılacağıın sembolün içerisinde yer alan parmak simgesiyle gösterildiği görülmüştür.

9. Sağ elin dört parmağı (i,o,y,s,) ile tellere bütün halinde vuruşlar, aşağı ve yukarı yönde farklı sembollerle ifade edilmiştir. Sembolü aşağı yönde vuruşu

ifade ederken, sembolünün ise yukarı yönde vuruşu ifade ettiği görülmüştür.

10. Sağ elin dört parmağının tellere bütün halinde vuruşu dışında tek parmağın vuruşlarının ifade edildiği sembollere rastlanmıştır. Sembolü

işaret parmağı ile aşağı, yukarı vuruşu, sembolü orta parmak ile

aşağı yukarı vuruşu, sembolü yüzük parmağıyla aşağı yukarı

vuruşu, sembolü serçe parmak ile aşağı yukarı vuruşu,

 sembolünün ise başparmak ile aşağı yukarı vuruşu ifade ettiği görülmüştür.

11. Telleri tarama hareketinin, sembolü ile ifade edildiği görülmüştür.

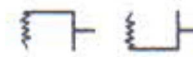
12. Sembolünün, serçe parmaktan başlanarak tüm tellerin sırasıyla serçe, orta, yüzük ve işaret parmaklarıyla taranacağını ifade ettiği görülmüştür.

13. Sağ el işaret, orta, yüzük ve serçe parmakları ile bütün tellere aşağı taramalı vuruşu ifade ettiği görülmüştür.

14. Sağ elin dört parmağının tellere bütün halinde taradığı semboller dışında tek parmağın tarama hareketinin ifade edildiği sembollere de rastlanmıştır.

Sembolü sağ el işaret parmağı ile tarama hareketini,

sembolü sağ el orta parmak ile tarama hareketini,

sembolü sağ el yüzük parmağı ile tarama hareketini,

sembolü sağ el serçe parmağı ile tarama hareketini,

sembolü ise sağ el başparmağı ile tarama hareketini ifade ettiği görülmüştür.

15. Sembolünün tele değmeden yapılan sağ el hareketini gösterdiği görülmüştür.

16. Sembolünün sağ el veya sol el parmakları ile tel gerdirme hareketi yapılacağını ifade ettiği görülmüştür.

17. İşareti sağ el orta, yüzük veya serçe parmağın ucu ile göğse darp vurulacağını ifade etmektedir.

18. Sağ el parmakları ile aşağı yönde fiske vurmaya ifade ettiği görülmüştür.

19. İşareti, sağ el parmakları veya elin iç kısmı ile tellere aşağı yukarı sürtme hareketini ifade ettiği görülmüştür.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

“Her iki metot arasındaki sembol, işaret, transkripsiyon ve imgeler açısından nasıl farklar vardır?” alt problemine dair sonuçlar şu şekildedir;

1. İki metot kitabında da tel numaralarının aynı olduğu fakat farklı sembollerle gösterildiği görülmüştür. Ayrıca Erol Parlak tarafından yazılmış olan metot kitabında boş tel olarak “0” (Sıfır) sayısını kullandığı tespit edilmiştir.
2. İki metot kitabında da pozisyonların aynı olduğu fakat pozisyonların farklı sembollerle ifade edildiği sonucuna varılmıştır.
3. Sol el parmak numaralarının aynı olduğu tespit edilirken, sağ el parmak sembollerinin iki metot kitabında da farklı sembollerle ifade edildiği tespit edilmiştir.
4. Erol Parlak’ın metodunda sağ el pozisyon belirteçleri açısından bakıldığında; göğüs üzerinde çalma, sap üzerinde çalma gibi sembollerin var olduğu fakat Arif Sağ ve Erdal Erzincan’ın metodunda bu tür pozisyonlara yönelik bir sembolün olmadığı görülmüştür.

5. İki metot kitabında da kapama ve susturma tekniklerine yönelik imgelerin olduğu, fakat farklı sembol ve imgelerle ifade edildiği görülmüştür.
6. İki metot kitabında da sağ el parmak vurma ve tel çekme sembollerinin aynı olduğu, kendi oluşturdukları sağ el parmak numaralarını sembolere ekleyerek kullandıkları ve bu nedenle kısmen de olsa bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.
7. İki metot kitabında da pençe, pençe trili ve tarama hareketlerine yer verildiği ve bu hareketlerin farklı sembollerle ifade edildiği görülmüştür. Bunun dışında sıyirtma pençe hareketinin Arif Sağ ve Erdal Erzincan'ın kitabında yer aldığı ve sembolle ifade edildiği fakat Erol Parlak'ın metodunda böyle bir harekete ve sembolüne rastlanmadığı görülmüştür.
8. Fiske vurma hareketinin her iki metot kitabında da farklı sembollerle ifade edildiği görülmüştür.
9. Erol Parlak'ın metot kitabında “tele değmeden yapılan sağ el hareketi”, tel gerdirme, çoklu tel gerdirme, vibrato, sağ el ile tele sürme ve darp vurma hareketlerine yönelik semboller görülürken, Arif Sağ ve Erdal Erzincan'ın kitabında bu hareketlere yönelik sembollerin olmadığı görülmüştür.
10. Arif Sağ ve Erdal Erzincan'ın metot kitabında ses uzatma simgesi, tellerden hangisinin sesinin uzayacağına yönelik detaylı semboller mevcutken, Erol Parlak'ın kitabında bu harekete yönelik bir sembolün olmadığı tespit edilmiştir.

5.1.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuçlar

“Şelpe tekniğini öğreten bağlama eğitimcilerinin, şelpe tekniğinin öğretimi için yazılmış olan kitaplardaki sembol, işaret, transkripsiyon ve imgelere yönelik görüşleri nelerdir?” alt problemine dair sonuçlar aşağıdaki gibidir;

Görüşme formlarının analizi sonucunda; bağlama eğitimcilerinin her iki metot kitabını da kullandıkları görülmüştür. Bunun dışında derslerinde bu kitaplarda mevcut olmayan egzersiz ve eserlere de yer verdikleri tespit edilmiştir.

Katılımcılar her iki metot kitabında da yer alan imge, transkripsiyon ve sembollerin faydalı olduğunu, bunların açık bir şekilde ifade edildiğini, uygulamaya dönük başarılı çalışmalar olduğunu ifade ettikleri görülmüştür.

Katılımcılar iki metot kitabında da yer alan imge, transkripsiyon ve sembollerin uygulanabilir olduğu görüşünde birleşmişlerdir. Fakat aynı amaca hizmet eden iki metot kitabında, farklı imge, transkripsiyon ve semboller kullanılmasının alan eğitimi açısından uygun bir durum olmadığını belirtmişlerdir. Bunun dışında Erol Parlak tarafından yazılmış olan “Bağlama Okulu Metot Parmak Tekniği (şelpe) için Sistemik Kılavuz” metodunun şelpe tekniğinin öğretimine yönelik daha sistemik olduğu görüşünü ifade etmişlerdir.

Şelpe tekniğinin öğretimi için yazılmış olan bu iki metot kitabının, eğitimin açıklık ilkesine uygun olduğu; sembol, imge ve transkripsiyonlar ile ilgili yeterli bilginin verilmesi durumunda sembol, imge ve transkripsiyonların anlaşılabilir olabileceği konusunda hemfikir oldukları görülmüştür.

Bu metotların eğitim süreçlerinde, kullanımı ve anlaşılabilirlik açısından katılımcıların görüş ayrılığında oldukları görülmüştür. Katılımcılardan bazıları Erdal Erzincan-Arif Sağ metot kitabının öğretim sistematikliğinde hatalar olduğunu düşünmesine rağmen öğrencilerin bunu ezberlemesi ile bu sorunun aşılabileceğini ifade etmiştir. Katılımcıların bazıları tezenesiz çalım tekniğine yönelik olarak Erol Parlak’ın “Bağlama Okulu Metot Parmak Tekniği (şelpe) için sistemik kılavuz” metot kitabının daha uygun olduğunu belirtirken, bazıları Arif Sağ ve Erdal Erzincan’ın metodunun daha anlaşılabilir olduğunu ifade etmişlerdir.

Ayrıca katılımcılar öğrencilerin; simge, imge, transkripsiyonların öğretimde anlama veya karıştırma sorunu yaşadıkları konusunda; her iki kitapta da farklı sembol, imge ve transkripsiyonlar kullanıldığı için sorun yaşandığı görüşünü belirtmişlerdir.

Bu metot kitabında yer alan sembol, imge, transkripsiyonlar dışında başka bir önerilerinin olup olmadığı sorulduğunda; bazı katılımcılar önerilerinin olmadığını ifade etmişlerdir. Bunun dışında Birinci katılımcı; ortak bir işaret, sembol ve transkripsiyon dili kullanılması gerektiği konusuna dikkat çekerken, her icracının kendi sembol diline ısrar etmesinin alana büyük bir zarar getireceğini belirtmiştir. Ayrıca, uzun yıllar birlikte çalışan bu iki değerli üstadın yayınladıkları metotlarda neredeyse yok denecek kadar az olan ortak noktalarının şaşırtıcı olduğunu belirtmiştir. Beşinci katılımcı; daha anlaşılır bir notasyon yaratmak yerine, daha az sembol kullanıp daha sade bir notasyon oluşturulmasının daha faydalı olacağını belirtmiştir.

İki metot kitabında ki sembollerin incelenmesi ve görüşme formlarının analizi ışığında araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır;

1. Erol Parlak'ın metot kitabında 38 tane sembole rastlanırken, Arif Sağ ve Erdal Erzincan'ın metot kitabında 19 tane sembole rastlanmıştır.
2. İncelemeler sonucunda sol el parmak numaralarının iki kitapta da standart sayılarla ifade edildiği tespit edilirken sağ el parmak imgelerinin harflerle ifade edildiği fakat harflerin farklı olduğu görülmüştür. Hatta Arif Sağ ve Erdal Erzincan'ın metot kitabında renklerden faydalanılmış, sol el ile ilgili olan simge ve semboller mavi renkle gösterilirken, sağ el ile ilgili semboller pembe renkte gösterilmiştir.
3. Erol Parlak'ın yazmış olduğu metot kitabında yer alan sembollerin, Arif Sağ ve Erdal Erzincan'ın yazdığı metot kitabındaki sembollere göre daha imgesel olduğu görülmüştür.

4. Erol Parlak'ın yazmış olduğu metot kitabının, içindeki sembollerin fazlalığı ve şelpe de yer alan her harekete dönük sembollerin açıklanması neticesinde tam bir şelpe metodu olduğu görülmüştür. Arif Sağ ve Erdal Erzincan'ın yazmış olduğu metot kitabının ise içerik olarak tezeneli çalmayı da içermesi ve her iki çalım tekniğine yönelik sembollerin olması nedeniyle tam bir bağlama metodu olduğu sonucuna varılmıştır.
5. Görüşme formlarının analizi neticesinde; sembollerin açıklayıcı, faydalı, uygulanabilir ve eğitimin açıklık ilkesine uygun olduğu sonucuna varılmıştır.
6. Görüşme formlarından gelen ortak cevaplarda; şelpe tekniğine yönelik hazırlanmış olan bu iki metot kitabında farklı sembollerin olmasından dolayı karmaşa yaşandığı, bu konuda konservatuarların, usta bağlama icracılarının fikirler beyan etmesi gerektiğinin, sembollerde, imgelerde ve transkripsiyonlarda standartlık sağlanmasının alana çok önemli bir katkı sağlayacağı önerisinde buldukları görülmüştür.
7. Yapılan tüm çalışmalar sonucunda hem Erol Parlak tarafından yazılmış olan "Bağlama Okulu Metot Parmak Tekniği (Şelpe) İçin Sistemik Kılavuz" metot kitabından hem de Arif Sağ ve Erdal Erzincan tarafından yazılmış olan "Bağlama Metodu" metot kitabından faydalandıkları ancak farklı uygulamalara da başvurdukları sonucuna varılmıştır.
8. Parlak'a göre (Önsözden); "Yapılması gereken; elle ile çalma tekniğinin üzerine gidilerek henüz ön adımları atılmış olan kuramlar, ifade biçimleri, teknik ayrıntılar genişletilmeli, yeni eserler üretilmeli, sağlam temellere oturan, sistematiği doğru şekillenmiş metotlar ile kuşaklara yayılmalı ve geleceği şekillendirecek olan virtüözler ve teorisyenler yetiştirilmelidir. Böylece yeni gelişmekte olan sanatsal halk müziği kavramı için çok önemli olan, vazgeçilmez nitelikteki mızraplı bağlama ile desteklenmiş ideal bağlama ailesi oluşacak ve bağlama milli saz olma ötesinde dünya sazı olabilecektir"

5.2. Öneriler

Araştırmanın kuramsal çerçevesinden, incelenen metot kitaplarından ve görüşme formlarından yola çıkılarak şu önerilerde bulunulmuştur;

1. Araştırmada şelpe konusunda eğitim veren bağlama eğitimcilerinin görüşleri sonucunda; şelpe tekniğine yönelik hazırlanmış olan sembol, imge, simge ve transkripsiyonların bir standarda oturtulması, ortak bir dil kullanması gerektiği düşünülmektedir. Bu duruma bir çözüm önerisi olarak, bu konuda teorik ve pratik birikimleri olan sanatçılar ve eğitimcilerin katılımı ile geniş bir çalıştay programı düzenlenmesinin yararlı olduğu düşünülmektedir.
2. Özellikle Türk Müziği Devlet Konservatuvarlarında görev yapan bağlama eğitimcilerinin, şelpe tekniği konusuna gerek kuramsal anlamda gerekse icra ve icra stilleri anlamında daha çok ilgi göstermesi gerektiği önerilmektedir.
3. Daha çok gözü yoran ve kafa karıştıran bir sembol kullanımdan ziyade daha anlaşılabilir ve sade sembollerin kullanılması ve bir sistematığe ulaşılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.
4. Bağlama eğitimcilerinin, şelpe de kullanılan sembol, imge ve transkripsiyonların öğretiminde kolaydan zora, basitten karmaşığa doğru bir öğretim metodu izlemeleri gerektiği ancak bu konuda daha basit çalışma egzersiz ve metot kitapları hazırlanmasının yararlı olduğu düşünülmektedir.
5. Şelpe konusunda çalışmaların genişletilmesi, şelpe tekniğinin eğitiminin yaygınlaştırılması ve yaygınlaşması neticesinde ortaya çıkacak olan metot kitabı ve teori ihtiyacının karşılanması için çalışmaların daha da artması gerektiği önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Atalan, A., (1998). *Anadolu güzel sanatlar liseleri müzik bölümü hazırlık sınıfı flüt eğitiminin hedefler, hedef davranışlar içerik yönünden incelenmesi hazırlık sınıfı flüt dersi için bir öğretim programı taslağının hazırlanması*. Gazi Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Ayhan, A., (2012). *İmge kullanımının okul şarkılarının öğretimindeki başarıya etkisi*. İnönü Üniversitesi: Yayınlanmamış doktora tezi.
- Çakar, Ş.Ş. (2004) *Türk müzik teorisi ve makamlar*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Ekici, S. (1993). *Ramazan Güngör ve Üç Telli Kopuz*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları
- Kalkanoğlu, B. (2007). *Okul şarkılarının müzik öğretmenlerinin bilgi ve beceri düzeyine göre piyano ile eşikleşmesine yönelik bir model önerisi*. Gazi Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Karakaş, G. (2016). *Geleneksel Türk sanat müziğinin Türk halk müziğiyle karşılaştırarak incelenmesi*. Adıyaman Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Parlak, E. (2000). *Türkiye’de El İle (Şelpe) Bağlama Çalma Geleneği ve Çalış Teknikleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Parlak, E. (2001). *El İle bağlama çalma şelpe tekniği metodu I*. İstanbul: Ekin Yayınları.
- Parlak, E. (2010). *Bağlama (Saz) okulu schule method*. Wilhelmshaven: Acoustic Music Book
- Sağ, A., Erzincan, E., (2013). *Bağlama metodu*. İstanbul: Pan Yayıncılık.

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü

LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü

15...109.../2018

Tez Başlığı / Konusu

Şelpe Öğretimi İçin Kullanılan Metot Kitaplarının Semboller ve İşaretler Yönünden Analizi

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam 67 sayfalık kısmına ilişkin, 15/09/2018 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %16 (Onaltı) dır.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içemediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

15...109.../2018
Şafak CEYLAN
Adı, Soyadı, İmza

Adı Soyadı : Şafak CEYLAN
Öğrenci No : 169401002
Anabilim Dalı : Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Programı : Müzik Eğitimi Bilim Dalı
Statüsü : Y. Lisans Doktora

DANIŞMAN
Doç. Dr. Hüseyin YÜKRÜK

15...109.../2018

ENSTİTÜ ONAYI
UYGUNDUR

03...10.../2018

Seydi ÇAN
Enstitü Sekreteri

